

●●●●● Dret andorrà

Català jurídic

Josep Salom i Ges

Català jurídic

Català jurídic

Josep Salom i Ges

Fundació
Crèdit Andorrà

CATALÀ JURÍDIC

Primera edició: xxxxxxx de 2006

Coordinació: Universitat d'Andorra i Fundació Crèdit Andorrà

Dipòsit legal: AND.xxxxxxx

ISBN: 99920-x-xxx-x

Coordinació editorial: Natàlia Lalinde / Premsa Andorrana, SA

Disseny i compaginació: Meritxell Torra / Premsa Andorrana, SA

Correcció: Natàlia Lalinde / Premsa Andorrana, SA

Impressió: Impremta Grafinter

©Josep Salom i Ges

©d'aquesta edició: Universitat d'Andorra i Fundació Crèdit Andorrà

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del Copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment –inclosos la reprografia i el tractament informàtic– i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públics.

SUMARI

Presentació	7
Introducció	9
CATALÀ JURÍDIC	
1. Introducció	13
2. Criteris d'estil i de redacció	21
3. Les convencions	61
4. Aspectes gramaticals	89
Cloenda	111
BIBLIOGRAFIA	113
ÍNDIX GENERAL	121

Presentació

L'any 2000, el Consell Superior de la Justícia, l'Institut d'Estudis Andorrans i la Universitat d'Andorra vam iniciar conjuntament un projecte de formació específica en dret andorrà, amb l'objectiu d'oferir als professionals del dret els coneixements específics en aquest àmbit.

Les tres institucions col·laboradores vam encomanar, a un equip d'experts en cadascuna de les branques del dret, la redacció d'un material didàctic que havia d'esdevenir la documentació bàsica del programa de formació en dret andorrà.

El febrer del 2001 es va iniciar la primera edició del postgrau en dret andorrà, amb la col·laboració de la Fundació Crèdit Andorrà. En aquest postgrau es tracta un ampli ventall d'aspectes específics d'Andorra en els àmbits de les institucions públiques, les fonts del dret i el dret privat, penal, administratiu, processal civil i internacional.

Aquest tercer volum forma part de la col·lecció en dret andorrà editada conjuntament per la Fundació Crèdit Andorrà i la Universitat d'Andorra, l'objectiu de la qual és publicar, per primer cop i de forma agrupada, les bases dels diferents àmbits del dret andorrà. Això converteix aquesta col·lecció en una eina de consulta obligada per a tots els estudiosos i professionals del dret.

Consell Superior de la Justícia
Institut d'Estudis Andorrans
Universitat d'Andorra
Fundació Crèdit Andorrà

Introducció

El llibre que teniu a les mans aplega els apunts de l'assignatura Català jurídic del postgrau en dret andorrà que ofereix la Universitat d'Andorra des de l'any 2001. Per facilitar l'exposició didàctica del contingut, hem estructurat el llibre en quatre grans seccions: introducció, criteris d'estil i de redacció, convencions i aspectes gramaticals.

La introducció emmarca el contingut de l'assignatura en el seu context i la seva història. S'enumeren els criteris generals del model de llenguatge jurídic català. També s'introdueixen conceptes i idees que es desenvoluparan en la resta de capítols; d'una manera destacada, s'exposen les característiques dels llenguatges d'especialitat i s'intenta mostrar que el llenguatge jurídic en reuneix moltes (per bé que amb matisos) i que el podem agrupar en aquest conjunt de llenguatges.

En els criteris d'estil i de redacció ens proposem, sobretot, oferir un seguit de recomanacions pel que fa a la redacció de textos jurídics, amb la finalitat que l'alumne/a tingui a l'abast els recursos adequats per elaborar textos comunicativament eficaços i sigui capaç d'incorporar en el seu redactat els criteris de modernitat que recull el model de llenguatge jurídic català. En aquesta secció no ens fixarem tant en la correcció o incorrecció d'una determinada estructura lingüística sinó en la seva adequació comunicativa.

9

En el capítol de convencions procurem aportar alguns criteris que poden facilitar l'ús adequat d'aquells aspectes lingüístics més subjectes a convencions i que tenen una utilització destacada en el llenguatge jurídic. Són aspectes com ara el tractament personal, la citació dels textos normatius, la consignació de dates i terminis, l'expressió dels topònims, els signes de puntuació, les majúscules i les minúscules, les abreviacions i els tractaments protocol·laris. Pretenem, amb això, oferir a l'alumne/a unes pautes d'utilització de tots aquests elements lingüístics que molt sovint comporten dubtes i vacil·lacions en el seu ús.

Finalment, en la darrera secció es fa una tria de diversos aspectes gramaticals que, en l'àmbit del llenguatge jurídic, és força habitual d'utilitzar-los incorrectament, molt sovint per influència d'altres idiomes, especialment del castellà i, en menor mesura, del francès. En aquest sentit, s'analitzen alguns verbs usats impròpiament, d'altres en què es produeix una confusió entre usos transitius i intransitius, o entre usos pronominals i no pronominals. També s'aborda la confusió entre formes verbals originals i verbs de segona generació, els usos del gerundi i l'ús d'algunes conjuncions i preposicions.

Convé advertir el lector que aquesta publicació s'ha de considerar com el suport didàctic de l'assignatura Català jurídic –que la Universitat d'Andorra ha tingut la consideració de publicar– i no com un manual original, complet i exhaustiu sobre llenguatge jurídic ca-

talà, ja que està limitat pel nombre d'hores de l'assignatura i, en conseqüència, per la inevitable tria de temari que cal fer. Això comporta que no hi siguin presents aspectes que també serien de gran interès sobre aquesta matèria, o que, en molts casos, la profunditat en el tractament dels temes no revesteixi l'amplitud amb què, amb tota seguretat, serien analitzats i presentats en un manual específic sobre el llenguatge jurídic català.

En tot cas, l'extensa bibliografia que hi ha al final del llibre recull la referència a diverses obres que permetran al lector aprofundir en tots aquells temes que generin el seu interès i que en aquest llibre no han estat tractats o ho han estat de manera superficial. En aquest sentit, hi ha dos grans àmbits d'estudi molt importants que, pels motius abans exposats, no han tingut cabuda en aquesta publicació: l'anàlisi de la documentació i la terminologia i la fraseologia pròpies del llenguatge jurídic. Existeixen diverses obres que tracten a bastament aquests dos aspectes i en recomanem la seva consulta.

Andorra, maig de 2006

Josep Salom i Ges

Per a la Berta, en Roger i en Marçal

AGRAÏMENTS

A la Montse Guillén, pels seus suggeriments.

A la Marta Ribas, pel seu suport.

1. introducció

1. La tradició del llenguatge jurídic català

Des del primer text jurídic en català que es conserva (un fragment d'una versió catalana del *Llibre dels jutges*, de 1140), la llengua catalana ha estat present de manera rellevant en l'activitat jurídica al llarg de la seva història. Així ho exposen Duarte i Broto (1992): *“La documentació medieval del català en aquest camp és d'una extensió i d'una riquesa extraordinàries. Des dels grans codis jurídics catalans (“Usatges de Barcelona”, “Costums de Tortosa”, “Furs de València” i “Consolat de Mar”) fins a la documentació de la Cancelleria Reial, passant per la documentació judicial, amb innumbrables testimonis conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, la documentació notarial (testaments, codicils...), etc. I no es tracta només de l'època medieval, sinó que la llengua catalana es desenvolupa com a vehicle normal de l'activitat jurídica en les terres catalanes fins a l'inici del segle XVIII, amb els decrets de Nova Planta. I, malgrat la progressiva marginació, començada tot seguit, de l'ús oficial del català, es mantingué en determinats sectors, com en el notarial, on romangué si més no fins a la Llei del notariat, de 1862, i encara més ençà.”*

2. La identitat i la modernitat

Aquesta important tradició del català com a llengua de dret aporta a l'actual llenguatge jurídic un bagatge, uns models, unes formes, una terminologia, etcètera, que en configuren la fesomia i constitueixen un dels pilars sobre els quals s'estableix l'actual model de llenguatge jurídic català: la identitat. L'altre pilar és la modernitat. Duarte i Broto ho expressen així: *“S'ha de fixar un llenguatge jurídic que, amb les modificacions exigides per la necessària adaptació a l'evolució general de la llengua i dels comportaments socials, mantingui un lligam amb la important tradició del llenguatge jurídic català [...]. Però la preservació d'aquesta identitat s'ha de conjuminar amb un imprescindible esperit de modernitat, que ens forni el coneixement de les tendències actuals dels llenguatges administratius i jurídics de més gran difusió internacional.”* En aquest sentit, és especialment important el coneixement i l'aplicació de les normes i recomanacions establertes en organismes internacionals, sobretot per l'Organització Internacional d'Estandardització (ISO), que afecten el llenguatge jurídic, el disseny de documents i formularis, els vocabularis i els diccionaris, entre d'altres aspectes.

3. Els llenguatges d'especialitat

3.1. Definició

Els llenguatges d'especialitat han estat de sempre el mitjà de comunicació de tota activitat especialitzada. Per això que, d'ençà que existeix el llenguatge, aquest s'ha

manifestat alhora en un model per a la comunicació general i en un altre per a cada camp particular d'especialitat.

A mesura que s'han diversificat les activitats amb el progrés científic i tecnològic, han anat apareixent nous llenguatges d'especialitat. Com assenyala Riera (1993), *"l'especialització en els diversos dominis del saber humà, deguda d'una banda als processos de diferenciació de cada branca del coneixement i, de l'altra, als processos d'innovació que operen en les àrees de la ciència i de la tècnica, ha portat a definir llenguatges específics per a cada un dels camps nacionals concrets"*.

Els llenguatges d'especialitat, anomenats també tecnolectes o llenguatges sectorials, són coneguts internacionalment amb la sigla anglesa LSP (Language for Special Purposes o bé Language for Specific Purposes), traduïda en català amb la sigla LE.

Des d'un punt de vista molt general, podem definir el llenguatge d'especialitat com una varietat funcional de la llengua caracteritzada per una formalitat del registre, una temàtica específica, un predomini del mode escrit i un propòsit informatiu.

Hoffmann (1998:51) defineix el llenguatge d'especialitat com el *"conjunt de tots els recursos lingüístics que s'utilitzen en un àmbit comunicatiu –delimitable pel que fa a l'especialització– a fi de garantir la comprensió entre les persones que treballen en aquest àmbit"*.

Amb la noció d'àmbit comunicatiu l'autor es refereix al *"sector de la realitat social en què s'utilitza el llenguatge d'especialització corresponent"*. És a dir, aquella activitat especialitzada que demana un ús especialitzat del llenguatge per part de les persones que hi treballen.

Com remarca Cabré (1992), els llenguatges d'especialitat són *"subconjunts del llenguatge general caracteritzats pragmàticament per tres variables: la temàtica, els usuaris i les situacions comunicatives"*.

La temàtica, doncs, no forma part del coneixement general dels parlants, sinó dels especialistes o *usuaris*, que l'han adquirit per mitjà d'un aprenentatge particular i que participen en el seu progrés, en una situació comunicativa definida per un context científic, tècnic o professional.

A diferència del llenguatge comú, els llenguatges d'especialitat es produeixen sols entre uns usuaris determinats (el tècnics d'una professió, els estudiosos d'una ciència o els practicants d'una activitat professional), en un context determinat (el de l'activitat corresponent) i sobre uns temes determinats (els propis i específics de cada professió).

Entre els recursos lingüístics que utilitzen els llenguatges d'especialitat, Hoffmann (1998:34) assenyala, citant Schmidt, que un *"llenguatge d'especialització es caracteritza per un vocabulari especialitzat concret i per unes normes especials per a la selecció, l'ús i la freqüència de recursos lèxics i gramaticals del llenguatge comú"*.

Aquesta tria, segons aquest autor, no està determinada pel desig de distinció d'un grup social determinat, com és el cas del llenguatge de grup (per exemple, l'argot dels mariners, dels caçadors o dels estudiants), sinó que està condicionada pel tema. El llenguatge d'especialitat necessita, d'una banda, disposar d'una referència unívoca i precisa dels conceptes que utilitza –els termes d'especialitat– i, d'altra, seleccionar els elements lèxics i gramaticals més adients.

Com assenyala Xirinachs (1990), els recursos lingüístics que solen utilitzar els textos d'especialitat responen a les exigències d'exactitud, impersonalitat i precisió en el llenguatge.

Així per exemple, en tesis, informes tècnics, conferències o articles, hi predomina l'ús del plural de modèstia o de la tercera persona, una terminologia precisa –que pot incloure neologismes i radicals grecollatins–, l'ús escàs del llenguatge figurat, l'estil àgil i directe, i altres elements característics com la citació, la referència, la definició, la classificació, les taules, els diagrames o les il·lustracions (Hoffmann, 1998:41). [Extret de Castellanos (2001)]

En resum, els llenguatges d'especialitat presenten, en general, les característiques següents:

- Temàtica especialitzada.
- Usuaris especialistes en la temàtica.
- Elevat grau de formalitat.
- Alt nivell d'abstracció. Ús de mots de significat abstracte.
- Terminologia específica. Termes propis de l'especialitat.
- Precisió semàntica. Significat unívoc. Objectivitat.
- Fraseologia i formes lingüístiques estereotipades, fixades, gairebé inamovibles.

Vegem a continuació com s'inclou el llenguatge jurídic dintre la família dels llenguatges d'especialització.

4. El llenguatge jurídic com a llenguatge d'especialitat.

Característiques

El llenguatge jurídic s'inclou en el grup dels llenguatges tècnics i científics, per la qual cosa comparteix moltes de les característiques pròpies dels llenguatges d'especialitat. Una d'aquestes característiques és l'elevat grau d'especialització, que moltes vegades dificulta la intel·ligibilitat dels textos a persones que no siguin especialistes en la matèria pròpia d'una disciplina. El llenguatge jurídic no està al marge d'aquest

perill i cal tenir en compte aquest extrem per tal de procurar elaborar textos que, sense perdre el rigor degut, no resultin críptics per als usuaris no professionals. Cal, doncs, tenir en compte els criteris de modernitat i d'eficàcia comunicativa a l'hora de redactar textos jurídics. Martínez Deu (1995) ho explica d'aquesta manera: “*Durant molt de temps, [el llenguatge jurídic] s'ha caracteritzat per la complexitat sintàctica i l'ampul·lositat de les construccions que, juntament amb l'ús d'una fraseologia encarcarada i antiga, l'han convertit en un llenguatge exclusiu dels professionals del dret. Per evitar això, han sorgit moviments [...] que intenten donar claredat, concisió, eficàcia i, en general, modernitat a la documentació jurídica*”.

Seguint Martínez Deu, si analitzem el llenguatge jurídic com a llenguatge d'especialitat veurem que presenta unes característiques molt marcades, que resumim tot seguit.

4.1. La formalitat

La formalitat és un tret present a la majoria de llenguatges d'especialitat, però ho és d'una manera molt notable en el llenguatge jurídic, ja que ve donada pel caràcter oficial dels òrgans judicials. Cal no confondre, però, formalitat amb humiliació, ja que de vegades es tendeix a utilitzar expressions d'afalac o de submissió que denoten una relació de subordinació de l'administrat respecte dels òrgans judicials i de l'Administració que no s'adiu amb la realitat actual. Cal bandejar, doncs, aquest tipus d'expressions i utilitzar una redacció impersonal i neutra, respectuosa però no subordinant.

4.2. L'objectivitat

Per aconseguir una pretesa objectivitat en els textos jurídics –que no sempre són objectius, ja que sovint s'hi exposen opinions, valoracions, criteris, etcètera– s'utilitzen una sèrie de recursos per intentar allunyar l'emissor del missatge. Són recursos com ara l'estil nominal, les frases en veu passiva i les frases impersonals, entre d'altres. Però aquests mecanismes, si se n'abusa, compliquen i dificulten la comprensió del text (com veurem més endavant, a l'apartat *Aspectes d'estil i de redacció*).

4.3. La funcionalitat

La funcionalitat ha de ser un dels objectius principals de tot text jurídic, és a dir, que serveixi bé per a allò per què ha de servir. Per això, ens cal ordre i precisió; els textos jurídics han de tendir a ordenar la informació de manera que es passi d'allò més general a allò més específic; utilitzarem normalment la primera persona del singular per a l'emissor, ja que així aconseguim un estil més directe; és molt important la selecció de la informació: cal posar-hi només la informació necessària, rellevant, no posar-hi informacions supèrflues.

4.4. La precisió, la concisió i la claredat

No és un dels objectius del llenguatge jurídic elaborar textos de gran riquesa lèxica, ni farcir-los de floritures literàries. Per això, és necessari seleccionar molt bé els termes que fem servir i habitualment no usar sinònims, ja que sovint no signifiquen ben bé el mateix i ens poden alterar el sentit del text. Així mateix, tampoc no és recomanable la utilització de frases fetes i locucions.

Cal, això sí, fer un bon ús dels signes de puntuació per evitar ambigüitats sintàctiques. Convé utilitzar frases curtes i simples; és preferible, en general, la coordinació i la juxtaposició que la subordinació. També, amb vista a aconseguir la precisió, la concisió i la claredat desitjables en un text jurídic, tendirem a usar frases en veu activa, en present i en indicatiu. En definitiva, cal procurar que els textos jurídics siguin comprensibles per a tothom, que els termes que utilitzem tinguin un significat unívoc i que prevalgui l'efectivitat del text per damunt de l'estètica.

4.5. Les formes lingüístiques específiques

El llenguatge jurídic disposa d'una terminologia i una fraseologia pròpies. També hi ha algunes locucions i frases fetes pròpies. En general, el criteri ha de ser procurar no utilitzar locucions i frases fetes d'ús general, perquè són massa col·loquials, i limitar l'ús d'aquelles pròpies del llenguatge jurídic però que solen ser críptiques per a un lector profà en la matèria, especialment si en podem trobar d'altres de més intel·ligibles (un exemple són les expressions llatines com *corpus delicti*, *animus defendendi*, etcètera).

5. Recomanacions generals sobre la redacció de textos jurídics

Per acabar aquest apartat introductori, en què han aparegut diverses idees i conceptes que anirem desglossant al llarg de la matèria, vegem les recomanacions generals que fa Carles Duarte (1993) sobre la redacció de textos jurídics i administratius:

1. El llenguatge jurídic i administratiu és un llenguatge tècnic que té com a característiques essencials la formalitat i la funcionalitat.
2. La formalitat del llenguatge jurídic i administratiu afavoreix l'adopció de solucions pròpies de l'expressió acurada, que hem d'evitar que derivin en una expressió artificiosa i excessivament distant.
3. El llenguatge jurídic i administratiu s'ha d'ajustar a un principi d'objectivitat i de respecte a les persones.
4. El llenguatge jurídic i administratiu necessita una expressió precisa (incloent-hi quan calgui definicions, classificacions i estructures recurrents per als mateixos valors) per complir adequadament la funció que li correspon.

5. És fonamental l'ordenació rigorosa del contingut en la redacció de textos jurídics i administratius, amb un ús adequat dels sistemes de fragmentació dels textos, posant primer el contingut general i després el concret, distingint el que és essencial, etcètera.
6. Tot i que els destinataris últims dels textos jurídics i administratius són sovint els ciutadans, els seus usuaris habituals són professionals del dret. En tot cas, cal redactar amb la màxima sensibilitat per garantir-hi la claredat i l'accessibilitat i per evitar-hi ambigüitats i interpretacions tècniques diverses d'un mateix text.
7. Cal seleccionar el contingut dels textos i la forma amb què l'expressem. És preferible d'utilitzar criteris de concisió, frases curtes (sense que hagin d'arribar a ser telegramàtiques i incorrectes), sense concatenacions d'oracions subordinades, sense abusar de l'ús d'adjectius i de substantius sinònims per reiterar nocions ja expressades.
8. El llenguatge jurídic i administratiu té unes formes i uns comportaments específics (termes, locucions, etcètera). Cal utilitzar-los amb prudència i precisió. Sovint aquestes formes específiques són obligades a fi d'obtenir la precisió necessària, però de vegades constitueixen comportaments arcaïtzants o estrangers (les locucions o frases fetes d'origen llatí, els tractaments de càrrecs, l'ús específicatiu del gerundi...) que és preferible de bandejar.
9. Cal evitar, quan sigui possible (i sovint ho és sense cap perjudici en l'eficàcia de l'exposició), els comportaments lingüístics que impliquen un tractament discriminatori entre els sexes.

2. criteris d'estil i de redacció

1. La frase

1.1. Llenguatge eficaç

Com ja s'ha esmentat a la introducció, un dels objectius bàsics del llenguatge jurídic és que la comunicació sigui funcional i eficaç. El concepte de llenguatge eficaç s'aplica normalment als textos on predomina la funció referencial, com és el cas dels textos jurídics i administratius. Per aconseguir la comunicació eficaç cal accomplir quatre objectius (coneguts com les màximes de Grice):

- *màxima de quantitat*: oferir només la informació requerida.
- *màxima de qualitat*: dir la veritat i donar evidència d'allò que es diu.
- *màxima de mode*: ser clars.
- *màxima de rellevància*: oferir només la informació bàsica per a la qüestió de què es tracta.

L'aplicació d'aquests criteris ens condiciona no sols la naturalesa del text en el seu conjunt, sinó que s'ha de produir ja en la frase. En essència, direm que cal fer frases breus, simples i clares.

1.2. Frases breus

Les frases han de ser curtes. Hi ha una tendència generalitzada, en el llenguatge jurídic, a construir frases excessivament llargues. La memòria a llarg termini conserva durant dies, mesos o anys les imatges que reté. Però la memòria immediata és molt fràgil; pel que fa a la lectura, la memòria immediata només reté durant uns segons un conjunt de paraules amb un significat global (frases). Els estudis realitzats per diversos autors sobre aquest tema (R. Flesh i R. Gunning, Richaudeau) coincideixen a recomanar que la llargada mitjana de les frases oscil·li entre 15 i 22 mots. Un nombre superior pot dificultar la memorització del contingut i obligar el lector a rellegir la frase; si fem les frases curtes, és més fàcil comprendre'n el significat i retenir-lo. Així mateix, és preferible que les frases expressin un sol concepte, de manera que facilitem al lector la retenció del missatge que volem transmetre en cada frase.

1.3. Frases simples

Pel mateix motiu, tendirem a evitar les estructures complexes, ja que solen dificultar la comprensió de la frase. Això implica, sobretot, limitar l'ús de les oracions subordinades, especialment aquelles estructures en què una frase subordinada s'insereix dins d'una altra subordinada. És habitual que, en el procés de lectura, els lectors ens deixem alguna paraula pel camí, fenomen que no té importància si el mot en qüestió és secundari en el conjunt del significat de la frase, però, si és un terme determinant, pot fer perdre el

sentit global, canviar-lo o generar construccions sense sentit. És especialment difícil de retenir el significat d'una frase si es posen incisos molt llargs entre sintagmes (per exemple, entre el subjecte i el verb o entre el verb i el complement directe). Per garantir que no es perdi el fil del discurs o s'escapi informació que pot ser important, és recomanable fer servir frases simples. S'han de limitar al màxim els incisos i les frases subordinades i, en tot cas, procurar que siguin molt curts.

De vegades, però, aquesta recomanació general no es pot complir perquè la complexitat de les idees que ens cal expressar ens obliga a utilitzar una frase composta; en aquests casos, la recomanació és d'usar frases coordinades o juxtaposades abans que subordinades. Un exemple:

L'entrada en vigor de l'euro ha provocat un increment de l'IPC, LA QUAL COSA ha repercutit negativament en el volum d'exportacions de productes catalans, QUE ha baixat un 8% respecte al mateix període de l'any passat, i QUE se situa ara al mateix nivell que fa tres anys. [NR]¹

L'entrada en vigor de l'euro ha provocat un increment de l'IPC. Això ha repercutit negativament en el volum d'exportacions de productes catalans. CONCRETAMENT, ha baixat un 8% respecte al mateix període de l'any passat i ara se situa al mateix nivell que fa tres anys. [R]

Cal evitar també repetir una mateixa estructura dins una frase, ja que en fa feixuga la lectura. Aquest és el cas, per exemple, de frases en què hi ha diversos sintagmes preposicionals introduïts amb la mateixa preposició; hem de mirar de substituir alguna de les estructures repetides per una construcció equivalent, o bé eliminar-la si considerem que no aporta informació rellevant a la frase. Un exemple:

La implantació del nou sistema de la declaració abreujada de l'IRPF facilita la devolució de forma anticipada de l'import de les declaracions de signe negatiu. [NR]

El nou sistema de declaració abreujada de l'IRPF facilita la devolució anticipada de l'import de les declaracions negatives. [R]

També hem de tenir en compte que en català tenim els pronoms febles *en* i *hi* (que no té el castellà, però sí el francès), que permeten substituir grups de paraules que, d'altra manera, anirien precedides de preposició i generen construccions més pròximes a la llengua general que segons quines frases amb molts sintagmes preposicionals (tingueu especialment en compte això en les traduccions). Vegem-ne uns exemples:

¹[NR]= "no recomanable"

[R]= "recomanable"

[INC]= "incorrecte"

El fiscal va arribar al jutjat a les 2 i va sortir d'AQUEST a les 6. [NR]

El fiscal va arribar al jutjat a les 2 i EN va sortir a les 6. [R]

El president del TC va néixer a LA CIUTAT d'Andorra la Vella i encara viu EN AQUESTA. [NR]

El president del TC va néixer a ANDORRA LA VELLA i encara HI viu. [R]

No cal dir, òbviament, que les construccions preposicionals –totalment incorrectes– amb *mateix* / *mateixa* cal evitar-les sempre:

El fiscal va arribar al jutjat a les 2 i va sortir DEL MATEIX a les 6. [INC]

El president del TC va néixer a la ciutat d'Andorra la Vella i encara viu A LA MATEIXA. [INC]

1.4. Frases clares

La necessitat de ser clars per afavorir l'eficàcia comunicativa implica utilitzar només les paraules que considerem bàsiques per expressar allò que volem transmetre. La concisió i la claredat són aspectes bàsics que hem de tenir en compte a l'hora de redactar un text. Hem d'evitar, en aquest sentit, l'ús de sinònims, de termes arcaics o en desús, de tecnicismes innecessaris, de paraules críptiques per a la majoria de lectors, així com l'ús de mots superflus que no aporten informació específica a la frase. Recordeu que un text jurídic o administratiu no és una obra literària! [Vegeu l'apartat *L'expressió concisa*.]

1.5. La disposició dels elements a la frase. Ordre lineal

L'ordre dels elements de la frase és un dels factors que incideix en la intel·ligibilitat d'un text; per això, cal que ens hi fixem especialment. En català, l'ordre natural dels elements dins la frase és el següent: *subjecte - verb - complements forts (directe, indirecte, preposicional, atributs i predicatius) - complements circumstancials*. Vegem-ne alguns exemples:

La policia va detenir el presumpte autor de l'atemptat quan intentava fugir amb un cotxe robat. [S + V + CD + CC]

El Comú d'Andorra la Vella va adjudicar les obres de remodelació del carrer Major a l'empresa Runes SL, el 28 de maig, en un ple extraordinari. [S + V + CD + CI + CC + CC]

Opcionalment, la primera posició la poden ocupar també els complements de caràcter extern que situen la frase (marc, temps i lloc):

Dues hores després del robatori, la policia va detenir el sospitós. [(CC) + S + V + CD]

El 28 de maig, en una sessió extraordinària, el Comú d'Andorra la Vella va adjudicar les obres de remodelació del carrer Major a l'empresa Runes SL.
[(CC - CC) + S + V + CD + CI]

En general, hem de respectar aquest ordre natural dels elements de la frase. Però cal tenir en compte que l'ordre és un mecanisme que ens permet donar més rellevància a un element per damunt de la resta. Això justifica que, de vegades, col·loquem l'element que volem destacar a l'inici de la frase, és a dir, al lloc més important, ja que és el primer que veu el lector i el que millor recorda després (cal tenir en compte que els lectors retenen millor la primera meitat d'una frase llegida que la segona). [Vegeu l'apartat *Preferència per les frases en veu activa*]

Vegem-ne uns exemples:

EL PRESUMpte AUTOR DEL ROBOTORI (S) va ser detingut per la policia quan intentava fugir amb un cotxe robat. [passiva perifràstica]

ES VA AJORNAR (V) l'aprovació de l'expedient per culpa d'un defecte de forma. [passiva pronominal]

EL PRESUMpte AUTOR DEL ROBOTORI (CD), el va detenir la policia quan intentava fugir amb un cotxe robat. [dislocada]

En frases llargues i complexes que tenen diversos complements és aconsellable d'ordenar-los de més curts a més llargs. Un exemple:

El començament del judici s'ajorna, si no es produeix cap més imprevist, a causa de la malaltia que pateix el principal inculpat, fins al 15 de juny, a les 10 del matí. [NR]

El començament del judici s'ajorna fins al 15 de juny, a les 10 del matí, a causa de la malaltia que pateix el principal inculpat, si no es produeix cap més imprevist. [R]

1.6. L'ordre de l'adjectiu

Hi ha una tendència, en la redacció jurídica, a col·locar els adjectius qualificatius

del nom, quan habitualment se situen sempre al darrere. Cal evitar aquest defecte de redacció. Vegem-ne uns exemples:

Les dues parts han presentat, dins el termini i en la forma escaient, les CORRESPONENTS VALIDACIONS DE PROCURA davant el Tribunal. [NR]

Les dues parts han presentat, dins el termini i en la forma escaient, les VALIDACIONS DE PROCURA CORRESPONENTS davant el Tribunal. [R]

El Comú no va presentar el PRECEPTIU INFORME URBANÍSTIC abans de l'adjudicació de les obres d'urbanització de l'ESMENTAT POLÍGON INDUSTRIAL. [NR]

El Comú no va presentar l'INFORME URBANÍSTIC PRECEPTIU abans de l'adjudicació de les obres d'urbanització del POLÍGON INDUSTRIAL ESMENTAT. [R]

Alguns adjectius qualificatius se situen davant del nom. Són fàcils de detectar perquè si els posem darrere el resultat és molt forçat. Són adjectius com *pròxim*, *proper*, *presumpte*, *possible*, etcètera Vegem-ne uns exemples:

El PRESUMPTE ASSASSÍ es va negar a respondre les preguntes de l'acusació. [R]

L'ASSASSÍ PRESUMPTE es va negar a respondre les preguntes de l'acusació. [NR]

Van prendre la decisió sense tenir en compte l'opinió de tots els POSSIBLES AFECTATS. [R]

Van prendre la decisió sense tenir en compte l'opinió de tots els AFECTATS POSSIBLES. [NR]²

Penseu que el més important, en general, és redactar les frases amb naturalitat, ordenant els elements de manera lògica i sense crear frases artificioses que no afavoreixen l'eficàcia comunicativa.

2. Els paràgrafs

L'objectiu de tendir a una comunicació efectiva també es reflecteix en la distribució del text en paràgrafs. Les diverses idees que conformen un text s'estructuren en frases i paràgrafs. Si volem aconseguir una comunicació eficaç, cal que el lector sigui capaç de captar amb facilitat la distribució de la informació en el text i que l'estructura sigui significativament rellevant. En aquest sentit, hem de tenir en compte que els paràgrafs no són només unitats gràfiques (cada punt i a part és un paràgraf), sinó també unitats de significat. El paràgraf permet separar gràficament una idea o un conjunt d'idees molt properes d'una altra idea o conjunt. I així, el lector té una visió global de com està presentada la informació. Per això, és recomanable que cada paràgraf desenvolupi només una idea principal i que cada idea es desenvolupi en un sol paràgraf. D'aquesta manera estructurarem el contingut del text d'una manera ordenada, coherent i comunicativament eficaç.

Si els paràgrafs són molt llargs (per exemple, més de deu línies), hi ha el risc de desenvolupar en una mateixa unitat idees molt allunyades entre si, cosa que pot comportar una

² Tingueu en compte que alguns adjectius qualificatius tenen un significat diferent si van al davant o al darrere del nom (no és el mateix, per exemple, un *gran home* que un *home gran*).

barreja conceptual que dificulti la comprensió del text. A més, els paràgrafs molt llargs resulten feixucs de llegir i el lector pot perdre fàcilment el fil. Hem de tendir, doncs, a fer paràgrafs breus i, sobretot, cohesionats significativament. Ara bé, al mateix temps, cal vigilar de no fer-los excessivament curts (dues o tres línies), perquè es pot produir també un efecte nociu: d'una banda, és difícil de desenvolupar satisfactòriament una idea en un fragment molt curt, de manera que hi ha el perill d'anar repetint una mateixa idea al llarg de dos o tres paràgrafs, cosa que no resulta comunicativament adequada; d'altra banda, l'abundància de paràgrafs molt curts en un text en provoca una fragmentació excessiva, hi resta cohesió discursiva i dificulta que el lector pugui fer-se'n una imatge de conjunt.

Cal reservar la primera frase d'un paràgraf, que és la més important perquè ocupa la posició preeminent, per exposar la idea central que ens proposem de desenvolupar. Sol ser molt útil dedicar la darrera frase del paràgraf, que actua de tancament, per incloure-hi una recapitulació, una síntesi o un comentari sobre allò que hem desenvolupat en les línies precedents.

Un aspecte important que també hem de tenir molt en compte, quant a la relació entre els paràgrafs, són els elements de connexió. Cal un bon ús dels connectors textuals per assegurar un lligam correcte entre els paràgrafs i dotar de coherència el conjunt del text. Els connectors són bàsics per a l'ordenació adequada de les idees que expressem al llarg del text. Per tant, no podem tenir una comunicació realment eficaç sense una utilització apropiada dels elements connectors. [Vegeu l'apartat següent, *Els elements connectors*.]

3. Els elements connectors

Com ja hem vist en els capítols anteriors, és fonamental, per obtenir una comunicació eficaç, la distribució adequada del text en paràgrafs, i aquests en frases breus i simples. Però per acabar de donar coherència a la redacció, cal també un bon ús dels elements

nectors, que ens ajuden a ordenar el contingut per fer-lo clar i entenedor.

Així, d'entre els dos paràgrafs següents –el primer construït amb frases breus i simples separades per punts, i el segon elaborat també amb frases breus i simples però unides amb connectors–, preferirem el segon, perquè gràcies als connectors queda més clara la relació entre cadascuna de les frases (causa, conseqüència, finalitat, etcètera) i el resultat final és més entenedor i més cohesionat.

El meu client ha rebut una citació del batlle. Ha de presentar-se a la Batllia a les 12 hores del dia 20 de juliol. El batlle el vol interrogar en relació amb la demanda presentada per la Sra. Maria Tous. No hi pot comparèixer. Serà fora del país, en viatge de negocis. Hem presentat una sol·licitud d'ajornament de la compareixença.

El meu client ha rebut una citació del batlle. Ha de presentar-se a la Batllia a les 12 hores del dia 20 de juliol PERQUÈ el batlle el vol interrogar en relació amb la demanda presentada per la Sra. Maria Tous. PERÒ no hi pot compareixer PERQUÈ serà fora del país, en viatge de negocis. PER AIXÒ hem presentat una sol·licitud d'ajornament de la compareixença.

A continuació teniu una llista (no exhaustiva, però força completa) dels principals mots connectors, classificats segons les funcions i la relació semàntica que introdueixen:

3.1. Per marcar ordre

A continuació

El president declara oberta la sessió. A CONTINUACIÓ, el secretari llegeix l'acta de la sessió anterior.

D'una banda / de l'altra

Amb aquesta nova prova, la defensa pretén, D'UNA BANDA, demostrar que l'acusat no era present al lloc dels fets i, DE L'ALTRA, qüestionar la credibilitat del testimoni que l'havia identificat.

En acabat

Redacteu la demanda en els termes que hem acordat i, EN ACABAT, presenteu-la a la Batllia.

En primer lloc / en segon lloc...

Presento recurs contra aquesta resolució, EN PRIMER LLOC perquè conté un defecte clar de forma i, EN SEGON LLOC, perquè no té en compte les al·legacions presentades pel meu client.

Finalment / per acabar

[...] FINALMENT / PER ACABAR, tingueu present d'incloure a l'expedient l'informe del metge forense.

Seguidament / Tot seguit

Aquest Tribunal ja ha fet la validació de testimonis. TOT SEGUIT / SEGUIDAMENT farem un recés de dues hores i reprendrem la sessió a les 4 de la tarda.

3.2. Per introduir un tema

Amb referència a

AMB REFERÈNCIA A la vostra pregunta sobre si són vàlides totes les actuacions judicials fetes en català, us remeto a l'article 13 de la Llei de política lingüística.

Amb relació a

AMB RELACIÓ A la moció de censura presentada pel PS, us diré que està condemnada al fracàs perquè no compta amb el recolzament de cap més grup.

En relació amb

EN RELACIÓ AMB el vostre escrit de data 3 de febrer de 2004, en què sol·licitàveu la rectificació de les vostres dades en el cens, us comunico que hem fet efectiva aquesta rectificació.

Pel que fa a

PEL QUE FA AL cobrament il·legal de comissions, tingueu en compte que aquest extrem no s'ha demostrat mai.

Quant a

Això és tot el que puc dir sobre aquest afer. QUANT A la falta d'imparcialitat que se m'imputa, només puc dir que és una acusació sense cap fonament.

Referent a

REFERENT A la vostra sol·licitud, lamento comunicar-vos que ha estat denegada a partir del que estableix l'article 4 del Reglament.

Respecte a / de

RESPECTE AL recurs presentat pels veïns contra la imposició de contribucions especials per al finançament de les obres d'urbanització del carrer de França, sapigueu que va ser admès a tràmit i que ha de ser resolt abans de tres mesos.

3.3. Per continuar sobre un tema ja iniciat

Així com

Poden acollir-se a la subvenció les famílies amb infants menors de 3 anys AIXÍ COM les famílies nombroses amb fills menors de 6 anys.

Així mateix

Més val que arribeu a un acord. Si voleu, podeu presentar la demanda, però penseu que pot tardar més de dos anys a resoldre's. **AIXÍ MATEIX**, tingueu present les repercussions que pot tenir en el conjunt de la institució.

Alhora

Em permeto indicar-vos que no heu enfocat bé la vostra argumentació en l'exposició de fets. **ALHORA**, us recomano que hi afegiu una consideració a l'article 26 a) del Codi civil, ja que reforçarà la vostra base argumentativa.

A més / a més a més

L'acusat va cometre un robatori mentre estava en llibertat condicional. **A MÉS A MÉS**, la policia el va detenir per conducció temerària.

A part d'això / A banda d'això / Llevat d'això / Tret d'això

La policia l'acusa de suborn a partir del testimoni d'un antic empleat a qui va acomiadar fa dos anys. **A PART D'AIXÒ**, també hi ha diverses proves documentals que l'incriminen en la trama.

Com també

Conduir a una velocitat excessiva pot ser motiu de retirada del permís de conducció, **COM TAMBÉ** ho pot ser fer-ho sota els efectes de l'alcohol.

Encara més

El nostre partit no pot renunciar a assolir les més altes cotes d'autogovern. **ENCARA MÉS**, aquesta serà la condició que haurà d'acceptar qualsevol partit que necessiti el nostre suport parlamentari.

També

[...] Seria convenient, **TAMBÉ**, que obríssiu un expedient disciplinari a l'agent de la policia que no va donar resposta al requeriment d'auxili de la víctima.

3.4. Per introduir allò en què ens basem*D'acord amb*

D'ACORD AMB l'article 13 de la Llei de política lingüística, a Catalunya són vàli-

des les actuacions judicials, tant les orals com les escrites, fetes en català o en castellà, sense necessitat de traducció.

De conformitat amb

DE CONFORMITAT AMB l'article 2.2 del Decret 176/2000, els usuaris de Serveis Socials tenen dret a la intimitat i a la no-divulgació de les dades personals que figurin en els seus expedients o historials.

En virtut de

EN VIRTUT DE la disposició final primera de la Llei 16/1996, correspon al Govern establir un pla de coordinació de les actuacions d'inspecció i de control de l'Administració en matèria de serveis socials.

Segons

SEGONS estableix l'article 18 de la Llei 1/1998, els topònims de Catalunya tenen com a única forma oficial la catalana, D'ACORD AMB la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, excepte els de la Vall d'Aran, que tenen l'aranesa.

3.5. Per expressar una causa

A causa de / que

A CAUSA DE la mala gestió econòmica, l'empresa ha fet fallida i els creditors potser no podran recuperar els diners.

Atès que

Al final no hi haurà judici, ATÈS QUE la part acusant ha retirat la denúncia en virtut de l'acord a què han arribat les dues parts.

Com que

COM QUE va presentar la sol·licitud fora de termini, ara no teniu dret a reclamar la subvenció.

Gràcies a

La policia va poder identificar els agressors GRÀCIES A l'enregistrament de la càmera de seguretat d'un caixer automàtic.

Ja que

Discrepo d'aquesta resolució, JA QUE considero que és improcedent perquè la meua sol·licitud compleix els requisits legals exigits.

Per culpa de

Van haver de suspendre el judici PER CULPA d'una amenaça de bomba.

Perquè

El magistrat no ha admès la demanda a tràmit PERQUÈ presentava diversos defectes de forma.

Vist que

VIST QUE la sol·licitud s'ha presentat dins el termini i en la forma escaient, escau incoar la tramitació de l'expedient.

3.6. Per expressar una finalitat

A fi de / que

El candidat va preferir sotmetre la seva candidatura a votació, A FI QUE es visualitzés el grau de suport de què disposa dins del partit.

A l'efecte de /que

A L'EFECTE d'evitar aglomeracions i cues innecessàries, tots els delegats tenen assignat d'antuvi el seu lloc a la tribuna.

Amb l'objectiu / finalitat de

La direcció de l'empresa ha aprovat un pla de regulació dels recursos disponibles, AMB L'OBJECTIU / FINALITAT DE reduir un 25% les despeses en tres anys.

Perquè

El tribunal li ha retirat el passaport PERQUÈ no pugui fugir del país abans que comenci el judici.

Per tal de / que

PER TAL QUE es pugui fer efectiva l'herència, el marmessor s'haurà de sotmetre a un acarament amb les altres parts.

3.7. Per expressar una conseqüència

Així doncs

Hem fet tot el possible per arribar a una solució consensuada, però no ha estat possible per l'actitud intransigent del vostre client; **AIXÍ DONCS**, no tenim altre remei que anar a judici.

Arran de

Es va poder descobrir tot l'entramat **ARRAN** d'una conversa telefònica d'un dels principals implicats amb un tercer.

Consegüentment

Els consellers de l'oposició es van queixar de la urgència immotivada d'aquest punt i que no havien disposat a temps dels expedients per poder-los estudiar; **CONSEGÜENTMENT**, van demanar que es retirés de l'ordre del dia.

De manera que

L'empresa i els treballadors han arribat a un principi d'acord per a una solució satisfactòria per a les dues parts, **DE MANERA QUE** no caldrà acudir als tribunals.

Doncs

Als efectes jurídics, **DONCS**, és molt important la consideració de llengua pròpia de Catalunya que l'Estatut atorga al català.

En conseqüència

La demandada no s'ha presentat al judici; **EN CONSEQÜÈNCIA**, s'ha ajornat fins al dia 10 de febrer.

És per això que

L'educació dels fills correspon sobretot als pares; **ÉS PER AIXÒ QUE** no s'ha de deixar només en mans dels mestres, per bé que l'escola és, òbviament, un element fonamental en el procés d'aprenentatge.

Per la qual cosa

La preservació del medi ambient és una qüestió que ens afecta a tots, **PER LA QUAL COSA** tots hem de contribuir-hi de les diverses maneres que tenim al nostre abast.

Per tant

Considerem que la sentència no és justa perquè el jutge no ha tingut en compte les circumstàncies atenuants que vam exposar durant el judici. **PER TANT**, hi presentarem un recurs en contra.

3.8. Per expressar una condició

Llevat de / que

El ple de la corporació tindrà lloc el darrer dimarts de cada mes, a les 22 hores, **LLEVAT QUE** s'escaigui en dia festiu; en aquest cas, es traslladarà al dimarts següent.

Sempre que

Qualsevol militant es pot presentar per ocupar un càrrec a la direcció del partit **SEMPRE QUE** disposi de l'aval d'un 15% dels compromissaris i faci més d'un any que sigui militant.

Si (si no)

Segons el que estableix el reglament, vostè no pot parlar **SI** el president no li ha concedit l'ús de la paraula.

Tret de / que

Hi haurà manifestació **TRET QUE** els treballadors i els empresaris arribin a un acord abans de les 12 hores d'aquesta nit.

3.9. Per expressar una oposició

Així i tot / Tot i així

Només es poden acollir a aquesta convocatòria els nois i noies de 12 a 16 anys nacionals andorrans. **TOT I AIXÍ**, si queden places vacants es podran cobrir amb aspirants residents.

Amb tot

És cert que hi ha hagut aspectes negatius, projectes poc reeixits i algunes coses que podrien haver anat millor. **AMB TOT**, crec sincerament que el balanç que presentem és, en el seu conjunt, molt positiu.

Ara bé

El termini previst per a la presentació de sol·licituds s'acaba demà. *ARA BÉ*, vist el col·lapse que ha generat la convocatòria, s'allarga el termini fins al dia 15.

En canvi

És molt tafaner: sempre fa preguntes personals i sempre vol saber-ho tot sobre tothom. *EN CANVI*, quan se li demana alguna cosa, mai no torna resposta.

Encara que

S'ha de processar l'acusat *ENCARA QUE* el delicte del qual provenen els béns confiscats s'hagi comès a l'estranger.

Malgrat que

Finalment, es va arribar a l'acord d'ajornar la compareixença d'aquest testimoni *MALGRAT QUE* inicialment el fiscal s'hi oposava.

Mentre que

Intermon defensa un repartiment més just de la riquesa al món perquè, *MENTRE QUE* uns països es troben a la misèria, d'altres malgasten els recursos de forma ostentosa.

No obstant això

Ja sé que és molt difícil aprovar les oposicions de notari el primer any. *NO OBSTANT AIXÒ*, estic disposat a intentar-ho.

Per contra

L'acusació particular i la Fiscalia sol·liciten una pena de 20 anys de presó i el pagament de 300.000 euros als familiars de les víctimes, per als principals acusats. *PER CONTRA*, la defensa en demana l'absolució.

Però

La sentència ens ha estat desfavorable, *PERÒ* encara queda la possibilitat de presentar recursos.

Si bé

El demandant acusa la seva exdona d'haver-li robat 8.000 euros, *SI BÉ* no ha aportat cap prova que ho demostrï.

Sinó

Per tal d'aconseguir una redacció ben entenedora, no s'han d'utilitzar grans circumloquis, ni frases ampul·loses, ni molts tecnicismes, **SINÓ** un estil àgil, directe i comunicativament eficaç.

Tanmateix

Bush i Blair van justificar la guerra contra l'Iraq perquè afirmaven que el règim de Saddam Hussein disposava de grans arsenals prohibits que eren un perill potencial per al món. **TANMATEIX**, mai no s'han pogut trobar aquestes armes.

Tot i això

L'acusat va negar les acusacions amb vehemència i va afirmar que es tractava d'un muntatge. **TOT I AIXÒ**, no va poder explicar d'on havien sortit els 2 milions d'euros ingressats a un compte corrent a nom d'una empresa de la seva propietat.

Tot i que

TOT I QUE sembla una mica despistat i eixelebrat, pots estar ben segur que és un dels advocats més competents de la ciutat.

4. Preferència per la veu activa

4.1. Les frases en veu passiva

Les construccions en veu activa respecten l'ordre lògic dels elements de la frase: subjecte + verb + complements:

L'advocat de la defensa va interrogar el testimoni. [S + V + CD]

Les construccions en veu passiva perifràstica (o morfològica), en canvi, no respecten aquest ordre, ja que comporten el desplaçament de l'objecte directe del seu lloc originari fins al començament de la frase:

El testimoni va ser interrogat per l'advocat de la defensa.

Les construccions passives són més complexes i allunyades de la llengua general que les actives, cosa que en dificulta la intel·ligibilitat. Per aquest motiu, per aconseguir una major eficàcia comunicativa, és preferible d'utilitzar habitualment la veu activa.

D'altra banda, sovint les construccions passives ometen l'agent –tot i que si és informació rellevant hi ha d'aparèixer–, la qual cosa crea ambigüitat semàntica, perquè el lector

pot tenir dificultats per identificar el protagonista de l'acció. Per això, és preferible no utilitzar les passives sense complement agent:

El testimoni va ser interrogat. [NR] [no sabem qui el va interrogar]

El testimoni va ser interrogat per l'advocat de la defensa. [R]

L'ús de la passiva pronominal (o d'agent indeterminat) és més habitual a la llengua general que la perifràstica, però també pot generar ambigüïtat, ja que no pot portar mai el complement agent explícit:

Es va interrogar el testimoni.

No obstant la recomanació de tendir a usar la veu activa, en determinades ocasions és justificat d'utilitzar la passiva. Sobretot en aquells casos en què no és necessari identificar qui és el responsable d'una acció determinada.

4.2. Les frases dislocades

Com hem vist, l'ús de frases passives perifràstiques comporta l'alteració de l'ordre lògic dels elements de la frase, de manera que l'objecte directe de la frase en veu activa passa a ser el subjecte. Això fa que aquest element –normalment és el pacient o el resultat de l'acció del verb– ocupi un posició preeminent en la frase, ja que la posició de subjecte sol ser la primera que es llegeix. Així s'aconsegueix destacar o emfasitzar aquest element per sobre de l'agent de l'acció.

La dislocació (o tematització) és un recurs amb què aconseguim un efecte semblant al de l'ús de la passiva perifràstica, però té l'avantatge que és un tipus de construcció molt més usada en la llengua general que les frases en veu passiva. Consisteix a desplaçar un element de l'interior de la frase a l'inici i col·locar un pronom feble en el lloc originari de l'element traslladat, que comparteix amb aquell la mateixa referència.

EL TESTIMONI, EL va interrogar l'advocat de la defensa.

4.3. Observacions

Tingueu en compte, si feu servir frases en veu passiva, que el verb ha de ser transitiu i d'acció. D'altra manera, la frase no serà correcta.

El tribunal va admetre la querella a tràmit. [activa]

La querella va ser admesa a tràmit pel tribunal. [passiva perifràstica]

El Decret de liberalització d'horaris comercials va ser recorregut pel Consell General davant del Tribunal Constitucional. [verb intransitiu] [INC]

Molts nervis van ser passats pel testimoni durant l'interrogatori. [verb no d'acció] [INC]

En les passives pronominals no pot aparèixer el complement agent. Altrament, la frase serà agramatical.

Es va interrogar el testimoni per l'advocat de la defensa. [INC]

Pel fiscal s'evacua el tràmit d'informe de l'expedient 28/026. [INC]

5. Les construccions amb verb buit

Les construccions amb verb buit són estructures que empen un verb amb poc contingut semàntic (és a dir, que aporta poca informació a la frase) i un substantiu, o bé una perífrasi (preposició + infinitiu), que és el que realment aporta el significat essencial.

Les estructures més habituals que podem trobar són les formades per verbs com ara *efectuar, procedir, realitzar, dur a terme, trobar, arribar a...*, seguides d'un substantiu o d'una perífrasi. Vegem-ne uns exemples:

- 1) Cal que EFECTUEU LA CITACIÓ de l'imputat al més aviat possible. [NR]
- 2) Abans de començar el ple, el secretari VA PROCEDIR A LA LECTURA de l'acta del ple anterior. [NR]
- 3) El fiscal i la defensa VAN ARRIBAR A UN ACORD pel qual l'acusat es declara culpable però es beneficiarà d'una reducció important de la pena. [NR]

En alguns casos, fins i tot apareix més d'un verb buit en una mateixa construcció:

- 4) El conseller d'Obres va ordenar que es PROCEDIS A EFECTUAR L'ENDERROCAMENT de l'edifici afectat. [NR]
- 5) El secretari VA PROCEDIR A DONAR LECTURA de l'acta del ple anterior. [NR]

Aquestes construccions són molt freqüents en la tradició jurídica i administrativa, perquè ajuden a obtenir un estil retòric, amb frases llargues i complexes. Però els criteris d'estil actuals es decanten per les frases breus i simples; per això, és recomanable no fer servir gaire les frases amb verb buit. L'alternativa més senzilla és convertir el substantiu o l'infinitiu de les frases amb verb buit en el verb principal de la frase. Així, les frases dels exemples anteriors es podrien substituir per les següents i millorarien pel que fa a claredat i dinamisme en la redacció:

- 1) Cal que CITEU l'imputat al més aviat possible. [R]
- 2) Abans de començar el ple, el secretari VA LLEGIR l'acta del ple anterior. [R]

- 3) El fiscal i la defensa VAN ACORDAR que l'acusat es declararà culpable però es beneficiarà d'una reducció important de la pena. [R]
- 4) El conseller d'Obres va ordenar ENDERROCAR l'edifici afectat. [R]
- 5) El secretari VA LLEGIR l'acta del ple anterior. [R]

En alguns casos, la substitució de les frases amb verb buit per les formes simples no és sols una qüestió d'estil, sinó que les primeres són incorrectes en català. És el cas, per exemple, de les construccions *venir a + infinitiu* i *ser de + nom*, pròpies del castellà. Vegem-ne un exemple:

La Llei de política lingüística VE A REGULAR l'ús de les dues llengües oficials a Catalunya: el català i el castellà. [INC]

La Llei de política lingüística REGULA l'ús de les dues llengües oficials a Catalunya: el català i el castellà.

Allò que disposa l'article esmentat abans, només SERÀ D'APLICACIÓ si una de les parts incompleix el que estipula l'acord. [INC]

Allò que disposa l'article esmentat abans, només S'APLICARÀ si una de les parts incompleix el que estipula l'acord.

6. Preferència per les frases afirmatives

6.1 Les frases afirmatives s'entenen millor

Un mateix concepte el podem expressar mitjançant una frase afirmativa o una de negativa. Generalment, les frases negatives són més difícils d'entendre i requereixen més atenció i un esforç més gran per captar correctament la informació. Les frases afirmatives (o positives) són més directes i més habituals en la llengua general, per la qual cosa faciliten la comprensió. Per tant, sempre que sigui possible, tendirem a formular enunciats afirmatius en lloc de negatius i reservarem les construccions negatives per a frases amb valor realment negatiu.

No s'admetran sol·licituds abans de les 9 ni després de les 12. [NR]

L'horari d'admissió de sol·licituds és de 9 a 12. [R]

Quan tenim una frase que conté dues o més negacions, la dificultat de comprensió augmenta encara més.

El cònsol NO VA IMPEDIR que un conseller de l'oposició s'incorporés a la sessió tot i que NO HAVIA ARRIBAT A L'HORA. [NR]

El cònsol VA PERMETRE que un conseller de l'oposició s'incorporés a la sessió tot i que HAVIA ARRIBAT TARD. [R]

Un cas semblant es produeix quan una frase negativa conté un adjectiu amb un prefix de negació: *agramatical, desequilibrat, il·legal, il·legítim, immoral, insolidari, irreal...* Es tracta, també, d'una doble negació; per tant, com hem dit abans, preferirem utilitzar construccions afirmatives.

Tenint en compte les circumstàncies, la decisió del director del centre penitenciari NO va ser IMPARCIAL. [NR]

Tenint en compte les circumstàncies, la decisió del director del centre penitenciari va ser PARCIAL. [R]

6.2. Observacions sobre alguns usos de l'adverbi "no"

Hi ha alguns usos de l'adverbi *no* que, si bé no són prescriptius, són genuïns i molt utilitzats:

- Podeu utilitzar *no* en frases no negatives per expressar una temença, sempre que el verb de l'oració subordinada estigui en subjuntiu.

Em fa por que NO s'ensorri, el meu client, quan l'interroguin. [També: *Em fa por que s'ensorrará; Em fa por que s'ensorri*]

- També és habitual d'usar *no* en frases no negatives que expressen una comparació de desigualtat.

Malgrat l'aparença de persona mediocre, aquest advocat ha resultat molt més brillant que NO semblava. [També: *més brillant del que semblava*]

- Utilitzem *no* també en frases temporals que van introduïdes amb les locucions *abans que* i *fins que*.

Cal tenir-ho tot a punt abans que NO comenci el judici. [També: *abans que comenci el judici*]

El detingut haurà d'estar-se a les dependències policials. No podran portar-lo a la Batllia fins que NO hi arribi el batlle. [També: *fins que hi arribi el batlle*]

- Hi ha alguns mots que poden tenir un valor positiu o negatiu segons el context. Es tracta dels mots següents: *cap, gens, enlloc, mai, ningú, res, tampoc, ni...ni, ni l'un ni l'altre* i les expressions *en ma vida, en ta vida, en sa vida*, etcètera. Quan tenen un valor positiu no admeten l'adverbi *no*. Però quan apareixen en una frase negativa i van davant del verb, és preferible reforçar la negació afegint-hi l'adverbi *no*, ja que aquests mots no tenen, per si sols, valor negatiu:

CAP jutjat enllesteix els expedients amb tanta diligència com aquest. [NR]

CAP jutjat NO enllesteix els expedients amb tanta diligència com aquest. [R]

NINGÚ pot acusar-nos de parcialitat, ja que l'assignació de places s'ha fet mitjançant un sorteig públic. [NR]

NINGÚ NO pot acusar-nos de parcialitat, ja que l'assignació de places s'ha fet mitjançant un sorteig públic. [R]

Aquest any TAMPOC es farà la revisió del cadastre. I ja fa anys que s'hauria d'haver fet! [NR]

Aquest any TAMPOC NO es farà la revisió del cadastre. I ja fa anys que s'hauria d'haver fet! [R]

NI l'acusació particular NI el ministeri fiscal han volgut rebaixar la petició de 17 anys de presó per al principal acusat del cas. [NR]

NI l'acusació particular NI el ministeri fiscal NO han volgut rebaixar la petició de 17 anys de presó per al principal acusat del cas. [R]

7. L'expressió concisa

Amb l'objectiu d'aportar dinamisme al text i facilitar-ne la comprensió, és recomanable d'evitar perífrasis o circumloquis innecessaris. Hem de procurar que l'expressió sigui clara i concisa, no posar-hi informacions supèrflues o innecessàries. Hem de donar tota la informació que cal, però no més de la que cal. Així, de les parelles de frases que teniu a continuació, les segones són més recomanables que les primeres:

El nou jutjat s'obrirà EN UN BREU PERÍODE DE TEMPS. [NR]

El nou jutjat s'obrirà AVIAT. [R]

Es preveu una visita oficial del president espanyol de dos dies DE DURADA. [NR]

Es preveu una visita oficial del president espanyol de dos dies. [R]

Ha anat EN REPETIDES OCASIONS a declarar al jutjat. [NR]

Ha anat SOVINT a declarar al jutjat. [R]

La queixa més reiterada entre els usuaris de la justícia és la MANCA DE Celeritat. [NR]

La queixa més reiterada entre els usuaris de la justícia és la LENTITUD. [R]

És el batlle més jove del país; només té 24 ANYS D'EDAT. [NR]

És el batlle més jove del país; només té 24 ANYS. [R]

Robert Padrós i Mas, procurador dels tribunals, EN NOM I REPRESENTACIÓ DE la Sra. Maria Rubió i Pérez... [NR]

Robert Padrós i Mas, procurador dels tribunals, EN NOM DE / EN REPRESENTACIÓ DE la Sra. Maria Rubió i Pérez... [R]

HE DE CONDEMNAR I CONDEMNO l'acusat a pagar a la demandant... [NR]

CONDEMNO l'acusat a pagar a la demandant... [R]

8. Els adverbis acabats en “-ment”

Els adverbis acabats en *-ment* es formen afegint aquest sufix a la forma femenina dels adjectius. Exemples:

ADJECTIUS	ADVERBIS
<i>ràpida</i>	<i>ràpidament</i>
<i>fugaç</i>	<i>fugaçment</i>
<i>intrèpida</i>	<i>intrèpidament</i>
<i>elegant</i>	<i>elegantment</i>
<i>moderna</i>	<i>modernament...</i>

8.1 Limitació dels adverbis de manera acabats en “-ment”

Els adverbis acabats en *-ment* s'han d'utilitzar amb moderació en la redacció jurídica,

que generen construccions feixugues, fan perdre riquesa i vivacitat d'expressió, allunyen la redacció de la llengua general i poden provocar ritmes cacofònics si n'hi ha dos o

més de seguits. Aquí en teniu una llista dels més usuals i una equivalència més habitual en la llengua general:

<i>Actualment, modernament, contemporàniament</i>	Avui, ara, avui dia...
<i>Anticipadament</i>	A la bestreta
<i>Antigament, anteriorment</i>	Abans
<i>Clarament</i>	De forma clara, amb claredat...
<i>Completament, definitivament, totalment, plenament, íntegrament, absolutament</i>	Del tot
<i>Especialment, essencialment, fonamentalment...</i>	Sobretot

<i>Excessivament</i>	Gaire, massa
<i>Freqüentment</i>	Sovint, moltes vegades...
<i>Gratuïtament</i>	De franc, gratis
<i>Indubtablement</i>	Sens dubte
<i>Inicialment, primerament</i>	Al principi, d'entrada
<i>Lentament</i>	A poc a poc
<i>Literalment</i>	Al peu de la lletra, mot a mot
<i>Obligatòriament, necessàriament</i>	Per força
<i>Òbviament, naturalment, evidentment</i>	És clar que
<i>Periòdicament</i>	De tant en tant, sovint
<i>Possiblement, probablement</i>	Potser
<i>Posteriorment, seguidament</i>	Després, tot seguit, ara
<i>Provisionalment, momentàniament, eventualment</i>	De moment, per ara
<i>Pròximament</i>	Aviat
<i>Ràpidament, veloçment</i>	De pressa, corrents
<i>Recentment, últimament</i>	Fa poc
<i>Sensiblement, notablement</i>	Força, bastant
<i>Sobtadament</i>	De sobte, de cop i volta, tot d'una
<i>Suficientment</i>	Prou
<i>Únicament, solament, exclusivament</i>	Només

8.2. Tipologia d'adverbis acabats en “-ment”

La majoria dels adverbis acabats en *-ment* són de manera: *lentament, literalment, periòdicament...* Però també n'hi ha d'altres tipus:

De quantitat: *aproximadament, totalment, absolutament...*

De dubte: *possiblement...*

D'afirmació: *evidentment, òbviament, certament...*

De lloc: *externament, superficialment...*

De temps: *inmediatament, tardanament, darrerament, actualment...*

Modals: *francament, sincerament...*

l'expres-

En la redacció jurídica cal evitar l'ús d'adverbis acabats en *-ment* que comportin

sió d'una subjectivitat, com els adverbis modals, ja que trenquen el principi d'objectivitat que, com hem vist, cal tenir en compte en la redacció jurídica. Vegem-ne un exemple:

Francament, el batlle s'ha extralimitat en prendre aquesta decisió [NR]

Fixeu-vos que en una frase com aquesta l'adverbi acabat en *-ment* no condiciona sols el verb (o el sintagma verbal), ja que *francament* no complementa el verb (el batlle no s'ha extralimitat francament), sinó que la modalitat afecta tota la frase, li confereix subjectivitat (en realitat, estem dient: *Opino que el batlle s'ha extralimitat en prendre aquesta decisió*). Eviteu sempre que pugueu aquest tipus de construccions.

8.3. Coordinació dels adverbis acabats en “-ment”

Tingueu en compte que, en el supòsit de tenir dos o més adverbis acabats en *-ment* coordinats, no suprimim mai la terminació *-ment* del primer (com se sol fer en castellà), sinó que mantenim la terminació de tots els adverbis coordinats. Si, malgrat tot, volem evitar la repetició cacofònica de la terminació *-ment*, podem suprimir-la del segon i successius adverbis, mai del primer:

Va declarar serenament i decididament.

Va declarar serenament i decidida.

Va declarar serena i decididament [inc]

9. La redacció respectuosa. Cap a la igualtat en la llengua: detecció i neutralització del sexisme lingüístic³

9.1. Introducció

En aquest treball ens proposem d'analitzar el sexisme⁴ que es manifesta en les realitzacions lingüístiques de la nostra llengua, centrant-nos en dos àmbits d'especialitat concrets: els dels mitjans de comunicació i el jurídic. L'objectiu és detectar les formes lingüístiques a través de les quals es manifesta aquest sexisme i oferir propostes per poder eliminar-lo.

Partim de la base que es tracta d'una qüestió plenament vigent, per tal com els usos discriminadors d'un sexe respecte de l'altre (el femení respecte del masculí) són encara ben palpables en la llengua.

³

⁴

RIBAS MARTA; SALOM, JOSEP *Llengua i Literatura*, núm. 14 (2003)

Entenem el sexisme “com el conjunt d'actituds que es caracteritza pel menyspreu o la desvaloració de tot el que són o fan les dones” (DIEC).

La primera consideració que cal fer per abordar aquest tema és la següent: quan parlem de llengua parlem també de societat, ja que partim de la creença que la llengua és un reflex de la societat que la utilitza. En aquest sentit, compartim plenament les paraules del Centre Unesco de Catalunya⁵: “*El llenguatge no és una creació arbitrària de la ment humana, sinó un producte social i històric que influeix en la nostra percepció de la realitat. Com que ens transmet socialment les experiències acumulades per generacions anteriors, el llenguatge condiona el nostre pensament i determina la nostra visió del món.*”

D'aquesta afirmació, se'n deriven tres idees que constituïran el punt (o els supòsits) de partida del nostre estudi:

- a) Les llengües, enteses com a producte social i històric, tenen un caràcter evolutiu.
- b) Les llengües no són sols un reflex de la nostra psique col·lectiva, sinó que condicionen la nostra percepció del món i ens fan actuar d'una manera determinada.⁶
- c) Actuar sobre la llengua (en el nostre cas, oferint propostes per evitar la discriminació sexista del llenguatge) pot contribuir en bona mesura a actuar sobre la societat (és a dir, sensibilitzar les persones sobre aquesta realitat i modificar els seus hàbits socials).

9.2. Sexisme social i sexisme lingüístic

La discriminació que el sexe femení ha patit tradicionalment en la nostra societat és un fet inqüestionable i, evidentment, la llengua, com a “producte social i històric”, ho ha reflectit –i, de fet, ho reflecteix–. El llenguatge és un instrument per a la creació de relacions interpersonals i socials i, per tant, per a la transmissió i el manteniment d'una cultura i d'un sistema social. El procés de socialització, mitjançant el qual els éssers humans aprenem i interioritzem els valors vigents en la nostra societat, es duu a terme, sobretot, a través del llenguatge, ja que és el vehicle per excel·lència de la comunicació humana.

A través del llenguatge, doncs, organitzem la nostra percepció del món i la seva representació simbòlica. Per tant, com que el llenguatge que utilitzem és un producte cultural i social, reflecteix els aspectes que al llarg de decennis han configurat la nostra tradició cultural. Un d'aquests elements és, sens dubte, la concepció de la realitat des de l'òptica del mascle, cosa que condueix a manifestacions discriminatòries respecte al sexe femení. Sense anar més lluny, la connotació negativa o d'inferioritat que es té del sexe femení es reflecteix en diversos estereotips lingüístics, dels quals tenim nombrosos exemples, com l'expressió *sexe dèbil* per referir-se a les dones. També hi ha mots i expressions que adop-

⁵ Centre Unesco de Catalunya. (1992:7).

⁶ Resulta molt il·lustrativa, en aquest sentit, l'explicació de García Meseguer (1994:23): “la lengua en la que nacemos a la vida inteligente es también el medio con arreglo al cual estructuramos nuestra forma de aprehender la realidad. Cuando pensamos, las ideas que vamos creando toman cuerpo en unos moldes cuya forma está determinada por la lengua que hablamos. Por ello y aunque no nos demos cuenta, nuestros conceptos, nuestras creencias y, en el límite, nuestra conducta, están en cierto modo, desde muy lejos, determinados por el lenguaje.”

ten significats diferents si es refereixen a homes o a dones, però sempre amb connotacions negatives en referir-se a aquestes: *home alegre* / *dona alegre* (de mala vida); *home públic* (polític) / *dona pública* (prostituta), *un qualsevol* / *una qualsevol*, etcètera. Una manifestació més de l'arrelament profund en la nostra cultura quant a la condició de subordinació de la dona respecte de l'home la tenim en els refranys populars, que indiquen clarament una determinada concepció negativa de la dona en la nostra societat i com n'està de profundament inserida en el nostre sentiment col·lectiu. N'hem trobat molts que mostren aquesta concepció, i aquests en són una mostra:

Alzina i dona, de cent una de bona.

Dones i ases, perdició de cases.

Dona i alzina, de cent una de fina.

La figa, com la dona, quan torç el coll és bona.

Quatre filles i una mare, cinc diables per a un pare.

Si estar mal vols a ton plaer, vés per mar o pren muller.

Malgrat això, és cert que es comencen a notar canvis importants en la societat. L'establiment de drets per a les dones, que resultaven impensables fa uns anys; l'accés femení a la cultura i, en conseqüència, a llocs de treball tradicionalment reservats als homes; l'accés de les dones a cotes de poder inimaginables fa unes dècades, etcètera, ho corroboren. Tot plegat fa que la llengua hagi d'anar-se adaptant a la nova realitat, creant i donant validesa a formes inexistentes o incorrectes fins fa poc (així, per exemple, s'ha admès el terme *advocada* –i no *advocat*– per designar una dona que exerceix aquesta professió). Però, ¿podem afirmar que la llengua està realment preparada per a aquests canvis? ¿És capaç de donar una resposta global a la nova realitat? ¿Disposa dels mecanismes adequats per poder, fins i tot, avançar-se als canvis i esdevenir ella mateixa el motor del canvi?

Les consideracions que acabem d'apuntar permeten distingir dos conceptes relacionats entre si, però d'àmbit diferent: el sexisme social i el sexisme lingüístic. Així, mentre el primer fa referència al pla de la realitat, el segon afecta al pla de la llengua. D'aquesta manera, parlar de sexisme lingüístic significa centrar-se en la "forma", i no en el "fons" del missatge comunicatiu. Com diu Garcia Meseguer (1994), una determinada situació de la realitat, sigui sexista o no, pot expressar-se lingüísticament de manera sexista o no sexista. Malgrat que sovint és difícil de fer aquesta distinció, cal fer l'esforç d'intentar-ho per aconseguir d'anar canviant els nostres hàbits lingüístics.

La gran majoria d'estudis que s'han fet sobre el sexisme en el llenguatge coincideixen a afirmar que hi ha una manca de representació simbòlica de les dones en la llengua. Lledó (1992) en destaca dos motius: a) la presència exagerada del masculí, i b) l'ús del masculí com a genèric.

La causa principal que hi ha al darrere de tot aquest assumpte sembla que és la falsa creença –d'ordre cultural i no lingüístic– que gènere gramatical i sexe són termes equivalents. Així, com explica García Meseguer, “*la cultura patriarcal, al confundir el género con el sexo, consigue disfrazar la debilidad del varón identificándolo con la fortaleza del género masculino; y consigue ocultar la fortaleza de la mujer identificándola con la debilidad del género femenino*” (1994:242).

Sigui per un motiu o un altre, sembla clar que cal que duguem a terme canvis en el llenguatge per referir-nos a les dones. En aquest sentit, les autores del col·lectiu NOMBRA (1995:9) argumenten el següent: “*Los prejuicios, la inercia, o el peso de las reglas gramaticales, que, por otra parte, siempre han sido susceptibles de cambio, no pueden ni deben impedirlo.*”

Què cal fer és clar, però... com ho podem fer? Per respondre aquesta pregunta, proposem de seguir els passos següents:

- a) Detecció del sexisme lingüístic (¿de quina manera podem detectar el fenomen del sexisme en la llengua?).
- b) Manifestació del sexisme lingüístic (¿a través de quines realitzacions lingüístiques concretes es materialitza aquest sexisme?). Aquest punt implicarà fer un estudi de la casuística detectada en els àmbits d'especialitat estudiats.
- c) Estudi dels mecanismes que ofereix la llengua per neutralitzar aquestes realitzacions sexistes. Es tracta de veure els avantatges i els inconvenients de cada mecanisme per disposar així de criteris vàlids a l'hora de fer la nostra tria. Ja avancem que no existeix una solució màgica, única i vàlida per a tots els casos, sinó que dependrà, en cada moment, del context on es trobi cada manifestació lingüística i del criteri de qui la realitzi.

9.3. Detecció del sexisme en la llengua

La proposta de García Meseguer (1994) és una bona orientació per detectar sexisme en el llenguatge i, per tant, la prendrem de base per a l'estudi del nostre corpus.

L'autor proposa aplicar una regla que, segons ell, resulta pràcticament infal·lible: la regla d'inversió. Consisteix a canviar qualsevol paraula amb marca de sexe per la seva oposada i veure com queda la frase modificada (per exemple, en una frase canviaríem *home* per *dona*, i viceversa; *muller* per *marit*, i viceversa, etcètera). Si la nova frase no és estranya o sorprenent, considerarem que no hi ha sexisme en la primera. En el cas contrari, la frase origen serà sexista.⁷

⁷ Hi ha altres propostes per detectar el sexisme en la llengua. Per exemple, Bengoechea (1999) proposa fer una crítica textual a través de tres àmbits:

1. Examinar el vocabulari, les metàfores i les combinacions lèxiques utilitzades per veure com es descriu dones i homes, en quin ordre apareixen, quins adjectius i adverbis s'hi associen, quins verbs expressen la seva activitat, quines imatges apareixen, etcètera.

9.4. Manifestacions de sexisme lingüístic

Presentem, en aquest apartat, una síntesi de la tipologia de casos de sexisme lingüístic detectat en cada un dels dos àmbits d'especialitat que hem estudiat: el llenguatge jurídic i els mitjans de comunicació escrits. Els exemples de llenguatge jurídic són extrets d'un corpus de trenta documents jurídics de caràcter divers. Els exemples dels mitjans de comunicació són extrets dels principals diaris en català: *L'Avui*, *El Periódico* i *El 9 Nou*. En cada cas, presentarem primer la frase o el paràgraf que considerem sexista i després una proposta (o diverses) de redacció no sexista. Per facilitar l'anàlisi del corpus, hem

pat els exemples en cinc àmbits d'estudi: el masculí genèric, els gentilicis, els noms idèntics en masculí i en femení, els càrrecs i les professions, i els tractaments sense simetria. En el capítol cinquè comentarem les característiques, els avantatges i els inconvenients dels diversos mecanismes que tenim a l'abast per evitar el sexisme lingüístic.

9.4.1. L'ús del masculí genèric

És un fet conegut que habitualment utilitzem les formes masculines –sobretot en plural– per designar col·lectius en què s'inclouen persones d'ambdós sexes. És el que es coneix per genèric masculí; és a dir, el masculí es considera la forma no marcada per designar un col·lectiu, de manera que una frase com “*ELS VEÏNS de Charing Cross, el carrer on vivia el noi mort, també recorden haver vist Diego amb aquell home*” (*El Periódico*, 10-05-2000) tant pot significar el conjunt de veïns *homes* com el conjunt de veïns i veïnes. En canvi, el femení es considera la forma marcada i no pot expressar una col·lectivitat que englobi persones dels dos sexes; només pot fer referència a persones de sexe femení.

Aquest és un fenomen ben conegut i considerat normatiu. Ara bé, cal tenir en compte, si hom es fa el propòsit d'intentar no discriminar amb la llengua, que l'ús del genèric masculí d'una manera constant i indiscriminada condueix molt sovint a l'ocultació de la dona i, fins i tot, en alguns casos, pot comportar situacions d'ambigüitat semàntica provocada precisament per la doble naturalesa del masculí: com a designador d'un conjunt de persones de sexe masculí, o com a genèric i, per tant, designador d'un conjunt de persones de tots dos sexes.

És cert, com ja hem dit, que aquesta circumstància es produeix perquè la llengua és un producte social i cultural, és el resultat d'un bagatge cultural de moltes generacions que ha anat deixant un pòsit que configura la realitat lingüística actual. Però també és cert que la llengua no és estàtica, sinó tot al contrari: evoluciona, canvia, s'adapta a les noves situacions. Per això, considerem que cal fer un esforç per trobar alternatives a l'ús del

2. Examinar el subjecte, l'agent i la transitivitat de l'oració: quan les dones són el subjecte?; quan apareixen com a receptores?

3. Examinar el discurs: a qui va dirigit?; quin és el subjecte implícit?; com es percep el missatge?; què s'accepta passivament?, etcètera.

genèric masculí que no amaguin la dona o la situïn en un pla d'inferioritat respecte de l'home. Pensem que cal fer-ho sempre que sigui possible –en alguns casos és relativament senzill d'utilitzar un nom col·lectiu que englobi els dos sexes, o bé canviar una mica la redacció d'una frase per aconseguir el propòsit desitjat–, però procurant

sempre la naturalitat i l'harmonia de la llengua. És a dir, convé bandejar aquelles solucions que comportin una dificultat excessiva o que enrareixin molt la redacció. Que no

passés que el remei fos pitjor que la malaltia! Vegem a continuació un seguit d'exemples del masculí genèric, acompanyats d'una proposta de redacció no sexista.

9.4.1.1. ÀMBIT JURÍDIC

(a) ESTRANGERS (títol - sol·licitud de permís de treball i residència)

(a') PERSONES ESTRANGERES

(b) Signatura de l'AUTORITZAT (sol·licitud de permís de treball i residència)

(b') Signatura de la PERSONA AUTORITZADA

(c) Si no se'n dóna conformitat, L'INSPECTOR EN CAP dictarà una resolució motivada, sense cap perjudici que pugui ordenar que s'ampliïn les actuacions practicades durant un termini no superior a tres mesos (notificació de proposta de resolució). [L'inspector en cap tant pot ser un home com una dona]

(c') Si no se'n dóna conformitat, L'INSPECTOR/LA INSPECTORA EN CAP dictarà una resolució motivada, sense cap perjudici que pugui ordenar que s'ampliïn les actuacions practicades durant un termini no superior a tres mesos.

(d) El 30 d'octubre de 2001 es va notificar a L'INTERESSAT que s'iniciaven els tràmits d'audiència. (resolució) [L'interessat: Maria Pomés Ortigues]

(d') El 30 d'octubre de 2001 es va notificar a LA INTERESSADA que s'iniciaven els tràmits d'audiència.

(e) La persona que actuï en representació DEL DEMANDAT ha de tenir la seva autorització mitjançant un poder.

(e') La persona que actuï en representació DEL DEMANDAT O DE LA DEMANDADA / DE LA PART DEMANDADA ha de tenir la seva autorització mitjançant un poder.

(f) EL TREBALLADOR presta els seus serveis amb la categoria professional de... (contracte de treball).

(f') EL/LA TREBALLADOR/A presta els seus serveis amb la categoria professional de...

respectar

ens

(g) SOL·LICITO AL JUTJAT:

1. Que tingui per presentat aquest escrit, amb les seves còpies i documents adjunts.
2. Que l'admeti i que tingui per interposada demanda de judici verbal sobre interdicte d'obra nova, en nom DEL MEU REPRESENTAT contra l'entitat mercantil...
3. (...) (demanda de judici verbal)

(g') SOL·LICITO AL JUTJAT:

1. Que tingui per presentat aquest escrit, amb les seves còpies i documents adjunts.
2. Que l'admeti i que tingui per interposada demanda de judici verbal sobre interdicte d'obra nova, en nom DEL MEU REPRESENTAT (si és un home) / DE LA MEVA REPRESENTADA (si és una dona) contra l'entitat mercantil...
3. (...) (demanda de judici verbal)

9.4.1.2. ÀMBIT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

- (a) "(...) va real·lotjar entre els anys 1969 i 1971 unes 15.000 persones –un 25% de les quals GITANOS– en 2.640 pisos diminuts". (*Avui*, 30-04-2000).
- (a') (...) va real·lotjar entre els anys 1969 i 1971 unes 15.000 persones –un 25% de les quals d'ÈTNIA GITANA– en 2.640 pisos diminuts.
- (b) "ELS PROFESSORS del col·legi espanyol Cañada Blanch, on estudiava Diego, coneixien bé l'assassí". (*El Periódico*, 10-05-2000)
- (b') EL PROFESSORAT del col·legi espanyol Cañada Blanch, on estudiava Diego, coneixia bé l'assassí.
- (c) "ELS QUE tenen antecedents per abusos de menors no poden treballar en res relacionat amb ELS NENS". (*El Periódico*, 10-05-2000)
- (c') Qui tingui antecedents per abusos de menors no pot treballar en res relacionat amb *la infància*.
- (d) "Tutelar UN INCAPACITAT és un servei noble que UNS QUANTS CIUTADANS presten a la societat". (*El Periódico*, 29-12-2000)
- (d') Tutelar UNA PERSONA INCAPACITADA és un servei noble que ALGUNA GENT presta a la societat.
- (e) "ELS NEGOCIADORS PALESTINS I ISRAELIANS mantenen reserves importants". (*El Periódico*, 29-12-2000)

- (e') LES DELEGACIONS PALESTINA I ISRAELINA mantenen reserves importants.
- (f) “Les víctimes d'ETA repudien l'homenatge del Parlament basc. Afirmen que l'acte no té el rigor que mereix la memòria DELS ASSASSINATS”. (*El Periódico*, 29-12-2000)
- (f') Les víctimes d'ETA repudien l'homenatge del Parlament basc. Afirmen que l'acte no té el rigor que mereix la memòria DE LES PERSONES ASSASSINADES / DE LES VÍCTIMES.
- (g) “ELS MALALTS DE càncer de laringe demanden la indústria tabaquera”. (*Avui*, 04-01-2001)
- (g') LES PERSONES AFECTADES DE càncer de laringe demanden la indústria tabaquera.
- (h) “Un 47% D'AVIS majors de 80 anys amb demència tenen Alzheimer”. (*El 9 Nou*, 30-10-2000)
- (h') Un 47% DE LA GENT / LES PERSONES major(s) de 80 anys amb demència tenen Alzheimer.
- (i) “El 2000 VAN NÉIXER 77 NENS més als hospitals d'Osona i el Ripollès que l'any anterior”. (*La Marxa*, 12-01-2001)
- (i') El 2000 HI VA HAVER 77 NAIXEMENTS més als hospitals d'Osona i el Ripollès que l'any anterior.
- (j) “ELS TREBALLADORS de Puigneró ja estan al corrent de cobraments”. (*El 9 Nou*, 12-01-2001)
- (j') LA PLANTILLA / EL PERSONAL de Puigneró ja està al corrent de cobraments.

9.4.2. Gentilicis

És molt freqüent utilitzar els gentilicis en masculí per fer referència al conjunt d'habitants –homes i dones– d'un país, d'una ciutat, etcètera. També és molt senzill d'evitar aquest fet utilitzant construccions o termes que englobin les persones d'ambdós sexes. Per exemple, en lloc d'*els andorrans* podem dir, segons el context, *els andorrans i les andorranes*, *el poble andorrà*, *Andorra*, etcètera. Vegem-ne alguns exemples.

9.4.2.1. ÀMBIT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

- (a) “Tot i el descontentament amb la situació actual, ELS MAGRIBINS no temen que es repeteixi un clima tan enrarinat com el que es va viure al febrer”. (*El Periódico*, 30-04-2000)

(a') Tot i el descontentament amb la situació actual, LA POBLACIÓ / COMUNITAT MAGRIBINA no tem que es repeteixi un clima tan enrarit com el que es va viure al febrer.

(b) "ELS PALESTINS no accepten que es limiti el retorn de REFUGIATS originaris de territoris que formen part d'Israel". (*El Periódico*, 29-12-2000)

(b') L'AUTORITAT NACIONAL PALESTINA no accepta que es limiti el retorn de LES PERSONES REFUGIADES originàries de territoris que formen part d'Israel.

En canvi, a la mateixa notícia apareix la frase següent:

(b'') "ISRAEL no accepta que la sobirania sobre l'esplanada de les mesquites (...) passi a ser PALESTINA". (*El Periódico*, 29-12-2000)

on, amb bon criteri, apareix *Israel* en lloc d'*els israelians*, i *palestina* en lloc d'*els palestins*.

(c) "A Catalunya, a més, es va acceptar que allò que ELS CATALANS tenim de més íntim com a nació –la llengua i la cultura– es cedís al poder públic". (*Avui*, 03-01-2001)

(c') A Catalunya, a més, es va acceptar que allò que EL POBLE CATALÀ / EL NOSTRE PAÍS té de més íntim com a nació –la llengua i la cultura– es cedís al poder públic.

(d) "ELS PALESTINS demanen continuïtat territorial per al seu futur Estat". (*El Periódico*, 29-12-2000)

(d') PALESTINA / EL POBLE PALESTÍ demana continuïtat territorial per al seu futur Estat.

9.4.3. Noms idèntics en masculí i en femení

En el cas de noms que no tenen variació de gènere, és l'article qui ens indica si es tracta d'un substantiu masculí o femení. En molts exemples trobats veiem que també s'utilitza el masculí per designar un grup humà en què hi pot haver tant persones d'un sexe com de l'altre. En aquests casos és fàcil també trobar construccions alternatives per evitar l'ús del masculí quan parlem de grups on hi ha representats els dos sexes. Vegem-ne un parell d'exemples.

9.4.3.1. ÀMBIT JURÍDIC

(a) ELS AGENTS van arribar al lloc de l'accident pocs minuts després.

(a') LA GUÀRDIA URBANA / LA POLICIA va arribar al lloc de l'accident pocs minuts després.

(b) Per aquest motiu, EL/S RESPONSABLE/S de l'administració de l'entitat haurà(an) de comparèixer personalment o per mitjà de representant el proper dia...

(b') Per aquest motiu, EL PERSONAL RESPONSABLE / QUI SIGUI RESPONSABLE de l'administració de l'entitat bancària haurà de comparèixer personalment o per mitjà de representant el proper dia...

9.4.3.2. ÀMBIT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

(a) “Mentrestant, la solidaritat amb ELS IMMIGRANTS d'El Ejido ha arribat a Barcelona”. (*El Periódico*, 30-04-2000)

(a') Mentrestant, la solidaritat amb LA POBLACIÓ IMMIGRADA / EL COL·LECTIU IMMIGRANT d'El Ejido ha arribat a Barcelona.

(b) “ELS AGENTS es van limitar a facilitar a la criatura un telèfon d'emergència”. (*El Periódico*, 10-05-2000)

(b') LA POLICIA es va limitar a facilitar a la criatura un telèfon d'emergència.

9.4.4. Càrrecs i professions

Com ja hem dit, l'accés de la dona a determinats càrrecs i oficis exercits tradicionalment per homes provoca necessàriament canvis en els termes de designació d'aquests càrrecs i professions. Hi ha casos en què la llengua fàcilment s'ha adaptat a la nova situació; per exemple, aquells casos en què ja existia un terme femení per designar un càrrec o una professió, encara que amb un valor semàntic diferent. És el cas, per exemple, d'*alcaldessa*, que ha passat de significar “l'esposa de l'alcalde” a designar “la dona que exerceix el càrrec d'alcalde”. Així, ja no diem “la Sra. Dolors Rovira, *alcalde* d'Espinelves”, sinó “la Sra. Dolors Rovira, *alcaldessa* d'Espinelves”. S'ha produït, doncs, un canvi de significat d'una paraula amb una tradició d'ús important. El fet que la paraula *alcaldessa* –encara que amb un altre sentit– ja existís i s'utilitzés habitualment ha facilitat que, en el moment en què hi ha hagut dones que han exercit d'*alcaldesses*, hem tingut ja a l'abast el terme natural per designar-les. Per tant, avui dia hi ha *alcaldes* i *alcaldesses* i la llengua, en aquest cas, s'ha adaptat fàcilment a la nova situació.

Hi ha altres casos en què aquesta adaptació també es produeix fàcilment, en noms com *ministre-ministra*, *president-presidenta*, *mestre-mestra*..., en què, seguint les normes de derivació, només cal afegir o canviar l'última lletra del mot masculí per la -a del femení.

Però hi ha altres casos en què costa més que tingui lloc aquesta adaptació. Ja sigui perquè es tracta de professions encara poc permeables a la introducció de les dones (per exemple, és estrany encara sentir *una informàtica*, *una pilota d'aviació*, *una bussa*...); ja sigui perquè s'usa encara el terme masculí per designar la professió, independentment de

si qui l'exerceix és un home o una dona (per exemple: "avui està de guàrdia l'*advocat* Sra. Maria Barnils i Orriols", "aquesta és *la metge* que em va visitar"...). Cal dir que també es produeix, encara que de manera molt més anecdòtica, el fet invers: algunes professions tradicionalment desenvolupades per dones es consignen en femení. Per exemple: les dones de la neteja, les infermeres, etcètera. Però també hi ha homes que es dediquen a la neteja, de manera que és més adequat dir *el personal de la neteja*; o bé, qui no ha sentit mai una frase com *els metges i les infermeres d'aquest hospital són molt atents?*, com si no hi hagués metgesses ni infermers.

El català és una llengua de gènere i no hi ha res, en principi, que impedeixi de crear i utilitzar les noves formes femenines per a càrrecs i professions. Pensem que la llengua s'ha d'adaptar a la nova situació social, malgrat que això signifiqui, en alguna ocasió, començar a introduir i usar mots no reconeguts encara per la normativa.⁸ Vegem-ne algun exemple.

9.4.4.1. ÀMBIT JURÍDIC

- (a) Josep Pérez Dalmau, PROCURADOR dels tribunals.
- (a') Montserrat Casas Bartomeu, PROCURADORA dels tribunals.
- (b) EL JUTGE va dictaminar que era innocent. (jutge: Ramon Vinyoles)
- (b') LA JUTGESSA va dictaminar que era innocent. (jutgessa: Meritxell Ortiz)
- (c) Interposar un recurs permetrà AL DEMANDAT guanyar temps.
- (c') Interposar un recurs PERMETRÀ GUANYAR temps.
- (d) La invalidació DEL TESTIMONI causarà...
- (d') La invalidació DE TESTIMONI causarà...
- (e) EL TESTIMONI ha de comparèixer dins el termini establert.
- (e') CADA TESTIMONI ha de comparèixer dins el termini establert.

⁸

En aquest sentit, l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya fa l'afirmació següent: "(...) no ha de fer cap por forçar el llenguatge, adaptar-lo a les noves realitats que van sorgint. La relació entre llengua i cultura és, paradoxalment, complicada. Són com el peix que es mossega la cua. La nostra cultura és de tradició patriarcal i això s'ha reflectit en l'ús de la llengua amb la incorporació de determinats conceptes i expressions transmeses rere generació. Aquests pòsits s'han fixat de tal manera que ja formen part de la nostra cultura i és per això que, si bé la societat avança, costa que la llengua se'n faci ressò. Només hi ha una manera d'interrompre aquest cercle vicis: forçar el llenguatge i encabir-lo en la nova realitat". (1999:27)

9.4.4.2. ÀMBIT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

(a) “NI ALCALDE NI REGIDORS fan declaracions sobre immigració perquè consideren que s’escapa de les seves competències”. (*El Periódico*, 30-04-2000)

(a’) L’AJUNTAMENT no fa declaracions sobre immigració perquè considera que s’escapa de les seves competències.

(b) “TÈCNICS de l’Eixample revisaran les obres de la Sagrada Família”. (*El Periódico*, 29-12-2000)

(b’) EL PERSONAL TÈCNIC de l’Eixample revisarà les obres de la Sagrada Família.

(c) “Dimite un alto cargo de Exteriores en Chile para demandar al ex general”.

Sota el titular apareix la frase següent, en què s’identifica qui és aquest *alto cargo*:

“Hertz es la primera funcionaria del Gobierno que dimite desde la detención del ex director”. (*El País*, 04-11-1998)

(c’) Dimite una funcionaria de Exteriores en Chile para demandar al ex general.

(d) “Muere apuñalada UNA MUJER SOLDADO israelí en Jericó”. (*El País*, 08-10-98)

(d’) Muere apuñalada UNA MILITAR israelí en Jericó.

(e) “LA JUTGE deslliura la Junta d’Aigües del cas Puigneró”. (*El 9 Nou*, 12-01-01)

(e’) LA JUTGESSA / LA TITULAR DEL JUTJAT X deslliura la Junta d’Aigües del cas Puigneró.

9.4.5. *Tractaments que no tenen simetria*

Una altra forma de sexisme lingüístic és utilitzar per a les dones formes de tractament que no tenen simetria amb els homes, o que en denoten submissió. Vegem-ne algun exemple.

9.4.5.1. ÀMBIT JURÍDIC

(a) SRTA. Mercè Gratacós.

(a’) Mercè Gratacós / SRA. Mercè Gratacós.

(b) Mercè Gratacós, SRA. DE Monllor.

(b’) La Sra. Gratacós.

(c) Els compradors, Josep Mateu I LA SEVA ESPOSA.

(c’) Els compradors, Josep Mateu I SOFIA CANTALLOSELLA.

9.5. Mecanismes per evitar el sexisme lingüístic

Després d'analitzar casos concrets de manifestacions de sexisme lingüístic i de proposar per a cada cas solucions alternatives per evitar-les, presentem a continuació un quadre resum dels mecanismes existents per evitar el sexisme lingüístic.

CONTEXT	PROPOSTA NO SEXISTA	CASOS EN QUÈ ÉS PERTINENT APLICAR-LA	PARTICULARITATS	EXEMPLES
Referència a un sexe concret	Ús del masculí o del femení, segons correspongui en cada cas	<ul style="list-style-type: none"> - En noms i adjectius amb dues marques de gènere amb valor semàntic equivalent.⁹ - En termes per designar càrrecs i professions. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cal respectar la concordança de gènere amb altres mots relacionats. - Quan la forma femenina i masculina coincideixen, cal diferenciar-les mitjançant l'article. 	<p><u>Un</u> advocat molt <u>bo</u> → <u>Una</u> advocada molt <u>bona</u></p> <p>El procurador Sra. Anna Ripoll → La procuradora Sra. Anna Ripoll</p> <p>El cap de l'oficina de Recaptació → La cap de l'oficina de Recaptació</p>
Referència exclusiva al gènere femení (tractaments personals)	Supressió de tractaments personals femenins sense simetria	- Quan el tractament personal no té simetria per referir-se al sexe masculí.		<p>Srta. Ruth Virgili / ___ Ruth Virgili → Sra. Ruth Virgili</p> <p>Maria Feixa, Sra. de Molins → La Sra. Feixa</p>

9

Quant als casos en què la marca de gènere comporta un valor semàntic diferent (*general / generala*, "muller del general"; *home públic / dona pública*) és preferible no emprar aquest mot en referir-nos a una persona i substituir-lo per un altre (o una expressió) que comporti un valor semàntic equivalent però sense coincidència formal ("l'esposa del general"). Només així podrem aconseguir que a llarg termini la dissimetria en el significat (que generalment col·loca les dones en una posició d'inferioritat respecte dels homes) acabi desapareixent i el significat esdevingui plenament simètric.

CONTEXT	PROPOSTA NO SEXISTA	CASOS EN QUÈ ÉS PERTINENT APLICAR-LA	PARTICULARITATS	EXEMPLES
Referència a tots dos sexes	Ús d'ambdós gèneres (sense abreujar o abreujats)	- Quan la solució generada no és poc natural ni embolicada. ¹⁰	- Si les paraules masculina i femenina són iguals es pot repetir l'article i deixar la paraula un sol cop ("els i les artistes de la companyia són d'una qualitat excepcional") - No és recomanable quan un dels articles va apostrofat ("la i l'estudiant") o seguits d'adjectius i participis que varien ("els i les artistes presentats i presentades")	Els diputats i les diputades del Parlament de Catalunya
Referència a tots dos sexes	Ús d'ambdós gèneres separats per barra inclinada	- Si no entrebanca considerablement la lectura del text.	- S'aplica a substantius i a adjectius i participis relacionats.	El primer comprador → El/La primer/a comprador/a
Referència a tots dos sexes	Ús de masculins com a forma abstracta	- Quan no fa referència a col·lectius mixtos.	- Cal respectar la concordança amb els pronoms. - Cal evitar l'ús abusiu d'aquest recurs per no reforçar estereotips masculistes.	Un funcionari autoritzat ha de compulsar el document

¹⁰ En aquests casos es pot recórrer sovint a altres solucions, com ara l'ús dels pronoms febles, els possessius, paraules genèriques...

CONTEXT	PROPOSTA NO SEXISTA	CASOS EN QUÉ ÉS PERTINENT APLICAR-LA	PARTICULARITATS	EXEMPLES
Referència a tots dos sexes	Ús de paraules genèriques reals (mots epicens), ¹¹ ja siguin masculins o femenins	- Quan hi ha substantius no marcats de caràcter col·lectiu.		Els funcionaris → El personal funcionari / el funcionari
Referència a tots dos sexes	Ús de noms abstractes	- Quan hi ha noms abstractes		Els redactors → la redacció Els veïns → el veïnat
Referència a tots dos sexes	Reformulació de la frase	- Quan no és possible emprar una fórmula neutra	- Cal evitar les frases impersonals si generen ambigüitat	En aquella època l'home (sentit genèric) vivia precàriament → En aquella època es vivia precàriament La invalidació del testimoni causarà... → La invalidació de testimoni causarà...

11

Els mots epicens són els que designen indiferentment els individus de sexe masculí i de sexe femení d'una espècie. Poden ser de gènere masculí (*pària, testimoni*) o femení (*criatura, víctima*). En qualsevol cas, però, són comuns per als dos sexes i no expressen diferència de sexe quan estan indeterminats. Per exemple: "Diverses persones van ser TESTIMONIS de l'accident; Hi va haver 117 VÍCTIMES en l'assalt al teatre rus". En aquest cas, *testimonis* i *víctimes* fan referència tant a homes com a dones.

9.6. Conclusió

El llenguatge que utilitzem és un producte cultural i social; és reflex dels valors, els tòpics i els estereotips de la nostra cultura i la nostra societat. Una de les característiques de la nostra tradició és el predomini de la cultura patriarcal, la qual cosa ha comportat sovint –i comporta encara– la discriminació social de les dones. La llengua no escapa a aquesta situació sinó que la reproduïx i n'és un dels mecanismes de transmissió de generació en generació.

Considerem que hem d'esforçar-nos per tal d'introduir canvis en els nostres usos lingüístics, orientats a fer visibles les dones, sense que els prejudicis i les regles gramaticals ens serveixin d'excusa, per fer de la llengua un model de transmissió de valors respectuosos envers totes les persones, independentment del seu sexe.

En aquest treball hem exposat alguns mecanismes per detectar i, sobretot, evitar el sexisme lingüístic en els dos àmbits que hem analitzat: el llenguatge jurídic i els mitjans de comunicació escrits. No tots ens serviran per a tots els casos, sinó que haurem de tenir en compte cada situació on es produeixi alguna manifestació de sexisme lingüístic i aplicar-hi la solució que millor escaigui. És important no abusar d'alguns d'aquests recursos (o limitar-los a textos breus o a impresos), com l'ús de la barra inclinada o de la forma femenina i masculina sense abreujar, ja que poden conduir a redaccions molt

que produeixin un efecte forçat, antinatural, i que dificultin, en definitiva, la lectura i la comprensió del text. Per tant, cada autor haurà de valorar en cada cas quina solució s'ajusta millor a cada situació.

3. convencions

1. El tractament personal

1.1. Pel que fa al redactor

En llenguatge jurídic convé redactar els textos en primera persona del singular, no en plural ni amb formes impersonals o passives, ja que dificulten la identificació de l'emissor i, per tant, no contribueixen a facilitar la comprensió del text. Vegem-ne uns exemples:

Pere Sarrià i Comas, secretari del Comú de Sant Julià, CERTIFICA que... [NR]

Pere Sarrià i Comas, secretari del Comú de Sant Julià, CERTIFICO que... [R]

SOU PREGAT de presentar-vos a la Batllia, el 5 de març, a les 12 hores, per tal de... [NR]

US CITO perquè us presenteu a la Batllia, el 5 de març, a les 12 hores, per tal de... [R]

D'acord amb l'article 71 de la Llei 39/1992, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, SE US CITA perquè comparegueu el 8 d'abril de 2002, a les 10 hores... [NR]

D'acord amb l'article 71 de la Llei 39/1992, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, US CITO perquè comparegueu el 8 de febrer de 2002, a les 10 hores... [R]

1.2 Pel que fa al receptor

La forma de tractament genuïna per adreçar-nos al destinatari és la de *vós*. No utilitzarem, doncs, la forma de *vostè*, que no és genuïna del català, ni de *tu*, que no és prou formal per a l'ús jurídic. Vegem-ne uns exemples:

LI envio la documentació que em VA SOL·LICITAR i LI demano que me la TORNI quan HAGI consultat el que NECESSITI. [NR]

US envio la documentació que em VAU SOL·LICITAR i US demano que me la TORNEU quan HÀGIU consultat el que NECESSITEU. [R]

LI adverteixo que si no COMPAREIX davant d'aquesta Batllia el dia i hora assenyalats L'acusaré de desacatament al Tribunal. [NR]

US adverteixo que si no COMPAREIXEU davant d'aquesta Batllia el dia i hora assenyalats US acusaré de desacatament al Tribunal. [R]

2. La citació de textos normatius

La citació de textos normatius es fa d'acord amb una fórmula establerta, que difereix en funció de la tipologia de textos de què es tracti.

2.1. Lleis i decrets

Per a lleis i decrets, la fórmula que cal seguir és la següent:

Tipus de document, seguit del número de registre (número i any complet, separats per una barra), la data (només dia i mes, perquè l'any ja s'ha consignat abans) entre comes, i el títol complet de la norma, que va seguit d'una coma quan el citem en un text. Vegem-ne un parell d'exemples:

Llei 10/2005, qualificada de modificació del Codi de procediment penal

Edicte del 5-4-2006 pel qual es publiquen els preus màxims de venda al públic

En cas que haguem de referir-nos reiteradament a una norma en un mateix text, podem fer-ho de manera abreujada, seguint un dels dos models següents:

La Llei 10/2005...

La Llei de modificació del Codi penal...

Edicte del 5 d'abril de 2006...

Edicte sobre els preus màxims...

2.2. Altres textos normatius

La resta de textos normatius, que no tenen número de registre, segueixen el mateix model però òbviament sense el número i posant l'any a la data. Uns exemples:

Ordre de 28 de juliol de 1992 de desplegament del Decret 279/1987, de 27 d'agost, pel qual es regulen els centres ocupacionals per a persones amb disminució.

Resolució de 2 de novembre de 1987, per la qual es publiquen acords sobre llenguatge administratiu.

3. Consignació de dates i terminis

3.1. Amb data / en data

L'expressió *amb data* serveix per indicar la data de redacció o signatura d'un document; en canvi, usem *en data* per indicar la data de presentació del document. Així doncs, cal anar amb compte de no confondre les dues expressions, ja que, com acabem d'exposar, tenen significats diferents. Vegem-ne un exemple:

EN DATA 2 d'abril vam rebre el vostre escrit AMB DATA 15 de març en què ens comunicàveu la vostra decisió de cessar com a directora de l'Escola d'Infermeria. Us hem de dir que lamentem moltíssim que hagueu pres aquesta determinació...

3.2. Terme / termini

No és el mateix parlar d'un *terme* que d'un *termini*. Parlem de *termini* quan ens referim a la delimitació temporal d'un procediment, un tràmit, etcètera, i de *terme* per referir-nos al moment final d'aquest espai de temps. Vegem-ho:

S'ha disposat que hi hagi un TERMINI de 30 dies per presentar al·legacions al projecte, a comptar des de l'endemà de la publicació al BOPA. Tingueu en compte, doncs, que el 27 de juny és el TERME del TERMINI per presentar les al·legacions.

3.3 Consignació de terminis

Per consignar un termini tenim diverses expressions: *comptador(s) a partir de, des de, a comptar de, comptats des de*. Vegem-ne un exemple de cada:

Per a la presentació de sol·licituds, s'estableix un termini de 15 dies COMPTADORS A PARTIR DE l'endemà de la publicació de la convocatòria al BOPA.

El termini per a la presentació de sol·licituds és de 15 dies, A COMPTAR DE l'endemà de la publicació de la convocatòria al BOPA.

El termini per a la presentació de sol·licituds és de 15 dies, COMPTATS DES DE l'endemà de la publicació de la convocatòria al BOPA.

4. L'expressió dels topònims

4.1. El nom oficial

Els topònims de Catalunya tenen com a única forma oficial la catalana, excepte els de la Vall d'Aran, que tenen l'aranesa. Els topònims balears tenen també com a única forma oficial la catalana (si bé alguns tenen doble forma: amb l'article salat o amb l'article estàndard). Els topònims del País Valencià poden tenir com a oficial la versió catalana o la castellana (en les comarques de parla castellana, la forma oficial és la castellana). Els topònims andorrans només tenen com a forma oficial la catalana.

4.2. Topònims amb article

Alguns topònims duen article. Aquest s'ha d'escriure en minúscula i es contrau si va precedit d'una de les preposicions *a, de* o *per*.

La droga decomissada es va trobar en un magatzem dels afores de la Massana, tot i que se sospita que els traficants operaven també en d'altres municipis del Principat.

Des que va entrar en vigor la Llei d'unions estables de parella, s'han inscrit 16 parelles en el registre municipal de parelles de fet del Pont de Suert. És el poble de l'Alta Ribagorça amb un percentatge més elevat de parelles de fet.

També s'escriu en minúscula l'article personal de respecte que duen alguns topònims: Castellar de n'Hug, Canet d'en Berenguer, etcètera.

La majoria de noms de comarques duen article. Osona no en porta mai, i (l')Anoia, (el) Garraf i (la) Terra Alta poden usar-se amb article o sense. Només podem estalviar-nos l'article quan el nom de la comarca apareix aïlladament, per exemple en llistes o en casos en què hi és usat com una informació addicional (per exemple, quan va entre parèntesis, per situar geogràficament un municipi). Els noms de municipis que duen article el mantenen sempre.

El jutjat d'Olot (*Garrotxa*) ha participat en un pla pilot per a la implantació de la Llei de mesures penals per a menors.

4.3. El gènere dels topònims

El gènere dels topònims normalment és evident. Però cal anar amb compte en alguns casos en què la manca d'article no ens ho aclareix.

El Vic dels anys 30 no té res a veure amb l'actual: de la Ciutat dels Sants ha passat a la ciutat dels comerços, les botigues, els multicines...

Girona és una ciutat de contrastos: hi ha la Girona antiga, amb la catedral, les esglésies, els calls... i la Girona moderna, amb tots els serveis per satisfer les exigències dels visitants.

Els noms dels rius són sempre masculins: l'Ebre, el Ter, el Llobregat, el Ges, el Gurri, el Tenes, el Congost, el Besòs, el Segre... Són femenins els noms referits a rieres: la Muga, la Bassa, la Tet, la Tordera, la Ribera...

4.4. Topònims no catalans

Els topònims estrangers (noms de ciutats, països, continents, rius, llacs, accidents naturals...) poden tenir tradició d'ús en una versió catalana o no. Solen tenir-la aquells amb els quals hi ha hagut algun lligam històric, els que són molt usats, etcètera. Sempre que existeixi la versió catalana, caldrà utilitzar-la; si no, s'haurà d'utilitzar la versió en la llengua original. Per assegurar-se que existeixi una versió catalana d'un topònim estranger cal consultar les obres enciclopèdiques.

Alguns topònims no catalans amb versió catalana: *Nova York, Moscou, Saragossa, Milà, Nàpols, Tunísia, Carib, Escòcia, Bretanya...*

Alguns topònims no catalans sense versió catalana: *Los Ángeles, Huelva, Santa Cruz de Tenerife...*

En el cas de la versió no catalanitzada d'un topònim que dugui article, aquest va amb majúscula i no es contreu si va precedit de preposició (a, de, per):

La situació de la població d'EL SALVADOR, després de patir tres terratrèmols consecutius, ha arribat a límits desesperants.

Ni l'alcalde ni els regidors d'EL EJIDO no han volgut fer declaracions sobre immigració perquè consideren que s'escapa de les seves competències.

En alguns casos podem vacil·lar a l'hora de posar o no article a alguns noms de països: Japó / el Japó; Brasil / el Brasil; Argentina / l'Argentina... En cas de dubte, cal consultar els atlas i les obres enciclopèdiques.

5. Els signes de puntuació

5.1. Punt

Separa frases amb significat complet.

En els inicis de Democràcia.web es va acordar que a la llarga aquest projecte seria portat pel mateix Parlament. Actualment, s'estan posant les bases perquè el Parlament assumeixi plenament Democràcia.web fent-ne algunes modificacions. Un d'aquests canvis consistiria a establir un fòrum de debat que seguís les iniciatives parlamentàries. L'objectiu seria que hi hagués discussió entre els ciutadans entorn els avantprojectes de llei perquè el procés guanyés en transparència.

Separa paràgrafs (punt i a part).

5.2. Punt i coma

Separa grups d'elements de sèries llargues o complexes i que ja contenen altres signes de puntuació (normalment comes).

En la votació es van obtenir els resultats següents: el candidat republicà, 40 vots; el candidat socialista, 33 vots; el candidat comunista, 31 vots; el candidat conservador, 21 vots.

Separa frases completes que estan molt estretament unides pel significat (la frase de la dreta sol ser una observació o comentari sobre la de l'esquerra). En aquest cas, és gairebé intercanviable amb el punt i seguit.

Només s'arriba a anar a judici quan no hi ha altre remei; els advocats sempre aconsellen a les parts de pactar amistosament; anar a judici ja comporta una pèrdua per a les dues parts.

5.3. Dos punts

Introdueixen els elements d'una enumeració.

Els advocats que van participar en les jornades sobre dret internacional són de diversos països; Alemanya, França, Suïssa i Holanda.

Introdueixen exemples o il·lustracions.

El candidat pot haver tingut diversos motius per presentar-se a les eleccions. Per exemple; pot haver-hi tingut molt a veure la pressió dels seus companys del partit o pot ser que ho faci per vocació de servei als altres.

Introdueixen explicacions.

Ell tenia només un objectiu: guanyar el judici.

Introdueixen citacions textuais.

A una pregunta del cap de l'oposició, el cònsol respon: "No tenim constància que s'hagi presentat cap recurs contra el projecte que es debat".

5.4. Coma

Separa els elements juxtaposats d'una sèrie enumerativa.

La policia l'ha buscat per bars, discoteques, pubs i altres locals d'oci nocturn però no ha aconseguit de trobar-lo.

Delimita interjeccions, exhortacions, vocatius i subordinades adverbials intercalades.

AU, VINGA, tots cap al pati.

ESCOLTI, que sap quina hora és?

Em sap greu; no en tinc cap altre, PERE.

Al començament o a l'interior d'una frase, delimita determinats mots o expressions (adverbials o conjuncionals) que connecten, articulen o ordenen les diverses parts d'un text.

EN AQUEST SENTIT, s'ha de ressaltar que més del 80% dels estudiants de Dret no estan d'acord amb la proposta del degà.

La manifestació va servir, EN DEFINITIVA, per posar de manifest el descontent dels estudiants amb aquesta proposta.

Delimita incisos o fragments explicatius.

El cap de Govern, ALBERT PINTAT, es va entrevistar amb els representants dels estudiants.

En una frase, delimita els elements desplaçats del lloc que ocupen en l'ordre neutre més habitual: subjecte + verb + complements essencials (directe, indirecte, preposicional, atribut, predicatiu) + complements circumstancials.

EL SOSPITÓS, el van detenir quan intentava fugir amb un cotxe robat.

[Van detenir el sospitós quan intentava fugir amb un cotxe robat]

Va jugar molt bé, EL BARÇA.

[El Barça va jugar molt bé]

5.5. Algunes observacions sobre l'ús de la coma

Cal evitar dos defectes:

- un excés de comes que fragmenti exageradament la frase, i
- construir frases llargues i complexes sense cap coma, cosa que en dificulta enormement la lectura i la comprensió.

No s'ha de col·locar coma entre el subjecte i el verb, ni tampoc entre el verb i el seu complement.

Ara com ara, les parelles de fet homosexuals, no tenen dret a l'adopció. [INC]

Ara com ara, les parelles de fet homosexuals no tenen dret a l'adopció.
[subjecte + verb]

La patronal va manifestar, que la vaga havia tingut molt poc seguiment. [INC]

La patronal va manifestar que la vaga havia tingut molt poc seguiment.
[verb + complement]

Si el subjecte és molt llarg o complex, es pot separar del verb amb una coma.

La persona que va donar l'ordre de sortida als corredors de la primera prova, havia sigut un atleta famós. [subjecte + verb]

No es posa coma entre el penúltim i l'últim element d'una enumeració quan ja hi ha les conjuncions *i*, *o*.

Per reduir el dèficit públic, el Govern només té tres mètodes: apujar els impostos, reduir les prestacions socials o vendre's el patrimoni.

Se sol col·locar una coma davant la conjunció *i* quan aquesta coordina dues frases que són separables, per tal d'evitar confusions.

El rector va fer una conferència, i el degà es va reunir amb el seu equip.

L'ús de la coma pot portar a significats molt diferents segons el lloc que ocupa.

Va agredir la seva dona amb traïdoria, li va clavar un ganivet al pit i després es va llançar per la finestra. [Va agredir-la amb traïdoria]

Va agredir la seva dona, amb traïdoria li va clavar un ganivet al pit i després es va llançar per la finestra. [Va clavar-li un ganivet amb traïdoria]

L'agressor, en veure'l, espantat li va tirar un tret. [L'agressor està espantat]

L'agressor, en veure'l espantat, li va tirar un tret. [El que està espantat és un tercer]

No, és correcte. [És correcte]

No és correcte. [És incorrecte]

Els alumnes que han assistit a classe aprovaran l'assignatura. [Alguns alumnes] (especificativa)

Els alumnes, que han assistit a classe, aprovaran l'assignatura. [Tots els alumnes] (explicativa)

5.6. La juxtaposició

La juxtaposició és la unió de dues oracions sense fer ús de cap mot de lligam (en dir-les, però, queden lligades per l'entonació).

No t'hi amoïnis: no hi podem fer res.

No treballa; només escalfa la cadira.

Fixeu-vos que allà on podria haver-hi una conjunció hi fem una pausa. Sense juxtaposició, les frases haurien pogut ser:

No t'hi amoïnis, PERQUÈ no hi podem fer res.

No treballa, SINÓ QUE només escalfa la cadira.

5.6.1. Comes, guions i parèntesis

Un cas particular de juxtaposició és el constituït per l'oració (o part d'oració) que s'intercala dins d'una altra per fer algun aclariment, comentari, observació o ampliació:

El cònsol estava, SEMBLAVA, molt satisfet de les adhesions al projecte Consensus.

El cònsol –ho va expressar públicament– estava molt satisfet de les adhesions al projecte Consensus.

El cònsol (ENS REFERIM NOMÉS AL PERÍODE 1991-1999, EN QUÈ EL TITULAR DEL COMÚ ERA PERE RIERA) estava molt satisfet de les adhesions al projecte Consensus.

Com podeu veure en aquests exemples, les intercalacions poden anar entre comes, entre guions o entre parèntesis. Amb aquests signes s'indica un grau creixent d'aïllament de l'element intercalat en relació amb la frase on s'insereix. Aquest aïllament no és gaire important en el cas del parell de comes, ho és més en el cas del parell de guions i molt més en el cas del parell de parèntesis.

6. Les majúscules i les minúscules

La comunicació eficaç, de què hem anat parlant al llarg de diversos capítols, no sols s'aconsegueix amb un determinat model de redacció i d'ordenació del contingut, com hem vist, sinó que també hi juga un paper important el bon ús dels símbols gràfics, com són les majúscules i minúscules. [Vegeu també els apartats dedicats als signes de puntuació i a les abreviacions.]

El fet de començar una paraula amb majúscula comporta que se li confereix un estatus especial, que pot respondre a dos motius: a la seva situació en el text o a la seva naturalesa. Les majúscules compleixen una funció demarcativa en el primer cas i distintiva en el segon.

6.1. Funció demarcativa

Segons la posició que una paraula ocupa en un text, l'escriurem amb majúscula o minúscula en els supòsits següents:

6.1.1. *Majúscula*

6.1.1.1. *A principi de text*

6.1.1.2. *Després de punt*

Els tractaments són títols de cortesia que donem a una persona pel seu càrrec o dignitat. En el llenguatge jurídic, sovint se n'ha abusat.

6.1.1.3. *Després de punts suspensius si marquen l'acabament d'un període i el començament d'una frase nova*

Participaven a les jornades advocats procedents de Lleida, de Girona, de Tarragona, d'Andorra, de València, de Castelló... Val a dir que l'èxit de participació fins i tot va sorprendre l'organització.

6.1.1.4. Després d'admiració o interrogació, si no porten un altre signe (per exemple, una coma) al darrere

És això el que voleu? És així com demostreu la vostra fidelitat amb el projecte?
Rectifiqueu! Encara hi sou a temps!

6.1.1.5. Inici de citació si el que es transcriu és un fragment que comença amb majúscula

L'article 20 de la Llei de política lingüística estableix el següent: "El català, com a llengua pròpia de Catalunya, ho és també de l'ensenyament, en tots els nivells i les modalitats educatius".

6.1.2. Minúscula

6.1.2.1. Després de coma

Els infants tenen dret a rebre el primer ensenyament en llur llengua habitual, ja sigui aquesta el català o el castellà.

6.1.2.2. Després de punt i coma

El català, a més de ser oficial, és la llengua pròpia de Catalunya; això li confereix un estatus de privilegi pel que fa al seu ús en la relació entre l'Administració i la ciutadania.

6.1.2.3. Després de punts suspensius, si no comporten l'acabament d'una frase sinó una suspensió temporal

El model actual de llenguatge jurídic català es distingeix per utilitzar termes planers, criteris de modernitat en la redacció i el tractament dels textos, l'ús moderat de tecnicismes... però amb base a una tradició de llenguatge jurídic, sobretot pel que fa a la terminologia i la fraseologia, que es remunta a l'edat mitjana.

6.1.2.4. Després d'admiració o interrogació, si porten darrere una coma o un punt i coma

El jurat l'ha declarat innocent!; per fi ja se li haurà acabat el malson.

6.1.2.5. Inici de citació excepte en els supòsits inclosos al punt 6.1.1.5.

El Govern de la Generalitat, tal com marca l'article 37 de la Llei 1/1998, té l'obligació "d'afavorir, estimular i fomentar l'ús del català en les activitats laborals, professionals, mercantils, publicitàries, culturals, associatives, esportives, lúdiques i de qualsevol altra mena".

6.1.2.6. *Després de dos punts*

Diversos factors van convergir a fer possible la resolució consensuada del cas sense haver d'anar a judici: la intensa negociació dels advocats, l'evidència dels fets i, sobretot, la bona voluntat de les parts.

6.2. Funció distintiva

La funció distintiva de les majúscules és més complexa que la demarcativa, ja que està subjecta a connotacions socials, a determinats costums i inèrcies, i a criteris no estrictament lingüístics. Per això, si bé hi ha casos –com els noms de persona, els topònims, etcètera– que no solen comportar vacil·lacions, d'altres són més difícils de preveure. És important, no obstant això, tenir en compte un seguit de criteris generals que ens poden ajudar a conferir coherència en l'ús de les majúscules amb funció distintiva. Vegem-los:

6.2.1. *Persones*

6.2.1.1. *Noms propis*

Van amb majúscula

El senyor Albert Pintat.

L'advocada d'ofici, Sra. Maria Ripoll.

6.2.1.2. *Càrrecs i denominacions professionals*

Van amb minúscula

El president de la Generalitat.

El ministre d'Economia.

El director general de Política Lingüística.

El cap de Govern d'Andorra.

L'alcalde de Barcelona.

El doctor Ramon Masnou.

El bisbe de la Seu.

6.2.1.3. *Tractaments protocol·laris*

Van amb majúscula

Molt Il·lustre Cap de Govern d'Andorra.

Excel·lentíssim i Magnífic Rector de la Universitat d'Andorra.

Molt Honorable President de la Generalitat.

6.2.2. Institucions, organismes, empreses i entitats

6.2.2.1. Noms propis d'institucions, organismes, empreses i entitats

Van amb majúscula.

La Universitat d'Andorra.

El Comú de Sant Julià de Lòria.

La Direcció General d'Administració Local.

La Caixa d'Estalvis de Manlleu.

L'Ajuntament de Vic.

El Parlament de Catalunya.

La Policia Municipal de Valls.

El Registre Civil de Barcelona.

La Fiscalia de l'Audiència Provincial de Tarragona.

El Jutjat Penal núm. 1 de Granollers.

6.2.2.2. Denominacions genèriques d'institucions, organismes, empreses i entitats

Van amb minúscula.

La direcció general competent en aquesta matèria.

Qualsevol caixa d'estalvis sol tenir beneficis.

A la Massana han fet el comú nou.

Les direccions generals del Departament de Justícia.

Els departaments de Cultura i Ensenyament.

6.2.2.3. Designacions d'òrgans de gestió

Van amb majúscula.

El Consell Rector de la Universitat d'Andorra.

La Junta Directiva del FC Barcelona.

El Consell d'Administració de Banesto.

6.2.2.4. Denominacions sinònimes d'entitats o institucions

Van amb minúscula.

La cambra catalana (= Parlament).

El consistori vigatà (= Ajuntament de Vic).

La cambra alta / cambra baixa (= Congrés / Senat).

6.2.2.5. Administració, govern, estat, exèrcit i església

Si aquestes paraules formen part d'una denominació concreta, van amb majúscula (comp-te, però, que els complements van amb minúscula). Altrament, van amb minúscula.

L'Administració comunal.

L'Estat andorrà.

El Govern francès.

L'Església catòlica.

L'Exèrcit de l'aire.

Cap govern no pot desatendre les necessitats dels ciutadans.

Aquesta situació seria inadmissible en qualsevol estat democràtic.

6.5. Textos i documents

6.5.1. Textos normatius

Va amb majúscula només la primera paraula de la denominació de la llei, decret, codi...

El Codi civil.

La Llei qualificada de delimitacions de competències dels comuns.

La Llei de política lingüística

La Llei d'unions estables de parella.

El Decret de liberalització d'horaris comercials.

La Constitució andorrana.

6.5.2. Parts genèriques dels textos normatius

Van amb minúscula.

El títol segon de la Constitució.

L'article 2 del Codi civil.

La disposició adicional segona del Decret 13/1986.

6.5.3. Noms de documents jurídics

Van amb minúscula

La demanda que heu presentat té un defecte de forma.

El batlle ha dictat sentència abans del previst.

El batlle ha dictat una interlocutòria en què ordena la compareixença d'un tercer inculpat.

6.5.4. Títols de llibres

Va amb majúscula la primera paraula del títol.

El *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, va ser durant anys l'obra de referència en absència d'un diccionari normatiu.

L'obra *Els drets lingüístics dels catalanoparlants* és de referència obligada.

6.5.5. Publicacions periòdiques

Van amb majúscula els noms i els adjectius

Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Revista de Llengua i Dret.

Revista de Cultura Catalana.

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

6.5.6. Documents acreditatius

Van amb minúscula.

Per entrar en aquest país, cal que porteu el document nacional d'identitat i el passaport.

6.6. Llocs

6.6.1. Divisions territorials

Van amb minúscula.

La parròquia de la Massana

La comarca d'Osona.

La vegueria de l'Alt Ter.

El poble de Llorts.

6.6.2. *Places, carrers, etcètera*

Van amb minúscula.

La plaça Rebés.

El carrer Major.

L'avinguda Carlemany.

La rambla de l'Hospital.

6.6.3. *L'article dels topònims*

Va amb minúscula.

El ministre de Cultura resideix a la Massana.

L'alcalde de la Garriga va presentar la dimissió.

La segona ciutat més poblada de Catalunya és l'Hospitalet de Llobregat.

El president de la Generalitat va visitar les comarques de l'Urgell i el Ripollès.

6.6.4. *Dies i mesos*

Van amb minúscula.

Finalment, la data del judici serà el dimarts dia 5.

Andorra la Vella, 3 d'octubre del 2005.

7. Les abreviacions¹

7.1. Presentació

Les abreviacions són representacions abreujades de paraules o de denominacions més o menys complexes. Es poden distingir els tipus d'abreviacions següents:

¹Seguint Coromina, E. (1991) *El 9 Nou. Manual de redacció i estil*. Vic: Eumo Editorial, 1991
Abreviacions. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. Barcelona, 1997.

- a) Les abreviatures que es formen tallant les paraules després de la primera o de les primeres lletres. Per exemple: c. (carrer) / pàg. (pàgina).
- b) Les abreviatures que es formen comprimint la paraula, és a dir, mantenint la primera o les primeres lletres i la terminació. Per exemple: Sr. (senyor), Dr. (doctor).
- c) Les sigles, que es formen amb la lletra inicial de cada paraula d'una denominació complexa. Per exemple: ATS, ONU.
- d) Els acrònims, que són sigles formades amb la intenció que es puguin pronunciar com una paraula. Per exemple: Incasol, Interpol.
- e) Els símbols, que són abreviacions que han estat fixades amb caràcter més o menys internacional per algun organisme competent.

7.2. Abreviatures

7.2.1. Abreviatures formades tallant la paraula (per suspensió)

- a) Moltes abreviatures es formen tallant la paraula després de la lletra o les lletres inicials.

Carrer → c. (o c/)

Plaça → pl.

Segle → s.

- b) En altres casos es talla la paraula més enllà de la lletra o les lletres inicials (per costum o perquè amb la inicial sola hi hauria possibilitat de confusió). En aquests casos, habitualment es posa el punt abans de la primera vocal de la segona síl·laba:

Servei → serv.

Àtic → àt.

Correus → corr.

Pàgina → pàg.

En aquest tipus d'abreviatura es mantenen els accents si el mot sencer en duu.

Pàgina → pàg.

Àtic → àt.

Tècnic → tècn.

Aquest tipus d'abreviatures no tenen marques de nombre ni de gènere. Així, *pàgina* i *pàgines* s'abreugen *pàg.*, i *arquitecte* i *arquitecta* s'abreugen *arq.*

7.2.2. Abreviatures formades comprimint la paraula (per contracció)

a) Aquestes abreviatures es formen conservant la part inicial i la part final de la paraula, tot suprimint les lletres interiors.

Senyor → Sr.

Pesseta → pta.

Descompte → dte.

Rambla → rbla.

Carretera → ctra.

b) S'escriuen amb majúscula o minúscula segons com s'escrigui el mot sencer, excepte les formes abreujades de tractaments de respecte i protocol·laris, que van sempre amb majúscula (Sr., Sra., Dr., Mn., Il·lm. ...).

c) Aquestes abreviatures admeten una marca de gènere i de nombre quan és necessària.

Senyor → Sr. Senyors → Srs. Senyora → Sra. Senyores → Sres.

Doctor → Dr. Doctors → Drs. Doctora → Dra. Doctores → Dres

Factura → fra. Factures → fres.

Finca → fca. Finques → fques.

Mossèn → Mn. Mossens → Mns.

7.2.3. Altres qüestions sobre les abreviatures

a) En les abreviatures dels ordinals, cal escriure el número seguit d'una sola consonant, no volada i sense punt.

Primer → 1r

Segon → 2n

Tercer → 3r

Quart → 4t

Cinquè → 5è

Primera → 1a

Segona → 2a

Tercera → 3a

b) La inicial de *Maria* no va mai seguida de la *a* volada.

Antoni M. Badia i Margarit. [No Antoni *M^a* Badia i Margarit]

Anna M. [No Anna *M^a*]

7.3. Sigles

7.3.1. Qüestions generals sobre les sigles

a) Una sigla és el grup de lletres inicials que abreugen el nom d'entitats, organismes, productes diversos, documents, periòdics, etcètera. Les sigles es llegeixen sil·labejant o lletrejant.

1. Pronunciació sil·làbica: BOPA, COI, BUP, COU, FEDA, OMS, OTAN, PIME, PLA, ONU, ESO...

2. Pronunciació lletrejada: ATS, DDT, DNI, NRT, FMI, IBM, TGV, UGT, FBI, PSC, PP...

b) La primera vegada que s'usa una sigla en un text s'escriu entre parèntesis després del seu enunciat complet. L'ús subsegüent de la sigla ja no necessita explicació.

c) Una sigla molt coneguda o més coneguda que el seu enunciat exacte no necessita explicació.

1. Sigles molt conegudes: CIU, EUA, URSS, PNB, BNG, TGV...

2. Sigles més conegudes que el seu enunciat: ATS, CIA, FBI, KGB, LSD, ADN, SOS...

d) Les sigles s'escriuen amb majúscules, sense punt, sense espai després de cada lletra i sense accent (encara que en dugui l'enunciat).

e) Les sigles s'escriuen sempre en rodona, encara que corresponguin a enunciat que van en cursiva.

Butlletí Oficial del Principat d'Andorra → BOPA

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya → DOGC

Gran enciclopèdia catalana → GEC

f) Hi ha sigles la freqüència d'ús de les quals les ha convertides en veritables noms, els quals poden admetre la forma del plural. Aquestes sigles s'escriuen amb minúscules (excepte si són noms propis, escrits amb la primera lletra amb majúscula):

làser (light amplification by stimulated emission of radiation).

ovni (objecte volador no identificat).

radar (radio detection and ranging).

sida (síndrome d'immunodeficiència adquirida).

g) Les sigles conserven el gènere i el nombre del seu enunciat complet, que es reflecteix en els articles.

La UE (Unió Europea).

Els EUA (Estats Units d'Amèrica).

El PLA (Partit Liberal d'Andorra).

h) El català no duplica les lletres d'una sigla que té l'enunciat en plural. Però en alguns casos, per costum, es dupliquen, i s'ha de mantenir així sobretot en les ocasions en què l'organisme que la posseix l'escriu oficialment d'aquesta manera.

EUA (Estats Units d'Amèrica). [No EEUU]

ONU (Organització de les Nacions Unides).

Però: CCOO (Comissions Obreres).

i) Cal escriure les sigles en la versió catalana si hi ha tradició de fer-ho així.

PNB (Partit Nacionalista Basc). [No PNV]

EUA (Estats Units d'Amèrica). [No USA]

OAP (Organització per a l'Alliberament de Palestina). [No OLP]

OTAN (Organització per al Tractat de l'Atlàntic Nord). [No NATO]

ADN (àcid desoxiribonucleic). [No DNA]

Però:

KAS (Koordinatorin Abertzale Sozialista). [No CAS]

FBI (Federal Bureau of Investigation).

7.3.2. Apòstrof davant de les sigles

a) L'article *el* i la preposició *de* s'apostrofen davant les sigles que es llegeixen lletrejant i que comencen amb vocal; l'article *la* no s'apostrofa si la vocal inicial és *i* o *u*. Cal tenir en compte la forma que tenen i que l'accent recau sobre la vocal tònica corresponent a la pronunciació de la darrera lletra.

L'OCDE (l'o-ce-de-e)

la IBM (la i-be-ema)

l'IPC (l'i-pe-ce)

d'UDC (d'u-de-ce)

d'EGB (d'e-ge-be)

la UGT (la u-ge-te)

la UAB (la u-a-be)

l'ATS (l'a-te-essa)...

b) Els articles *el*, *la* i la preposició *de* s'apostrofen davant les sigles que es llegeixen lletrejant i que tenen una consonant inicial el nom de la qual comença amb vocal.

L'MDT, l'LSD, l'FBI, l'FMI, l'NBA, d'HB, d'FP...

Però: la BBC, el TGV, la CEE, el DNI, el PP...

c) Els articles *el*, *la* i la preposició *de* s'apostrofen davant les sigles que es llegeixen sil·labejant i que comencen amb vocal, d'acord amb les regles generals d'apostrofació (per tant, no s'apostrofa l'article *la* davant les que comencen amb *i* o amb *u* àtones).

L'ONU, l'IVA, l'ONCE, l'URSS, l'UCI, d'ETA, l'IRA, l'ICS, la UOC...

d) Hi ha determinats conceptes que es poden representar amb una abreviatura o amb una sigla. Utilitzar una forma o una altra depèn del tipus de text, del context, del grau de difusió d'una determinada forma sobre una altra, etcètera. No obstant això, per raons d'espai preferirem l'ús de sigles abans que abreviatures.

col·legi públic → CP (sigla) // col. públ. (abreviatura)

societat anònima → SA (sigla) // s. a. (abreviatura).

7.4. Acrònims

a) Són acrònims els mots formats amb una o més síl·labes (no sols amb lletres inicials) de termes compostos, amb la intenció que siguin pronunciables com una paraula.

Benelux → Bèlgica, Nederland, Luxemburg.

Interpol → International Criminal Police Organization.

Incavi → Institut Català del Vi.

Incasol → Institut Català del Sòl.

Renfe → Red Nacional de Ferrocarrils Espanòles.

Macba → Museu d'Art Contemporani de Barcelona.

Mòdem → Modulator demodulator.

b) Els acrònims s'escriuen sense punts, amb minúscules i sense accent (encara que els termes originaris en duguin). La lletra inicial sol ser una majúscula (ja que acostumen a ser noms propis).

c) La primera vegada que en un text usem un acrònim, l'escrivim entre parèntesis després del seu enunciat complet. L'ús subsegüent de l'acrònim ja no necessita explicació. S'escapen d'aquesta norma els acrònims que siguin més coneguts que l'enunciat corresponent (per exemple: Renfe).

d) Pel que fa a l'ús de l'apòstrof davant dels acrònims, s'hi apliquen les regles generals d'apostrofació.

7.5. Símbols

a) Els símbols són abreviacions o maneres de representar conceptes que han estat establertes per algun organisme oficial, i tenen, generalment, un reconeixement internacional. No tenen marca de plural, no duen accent i s'escriuen sense punt. Els símbols més habituals corresponen a abreviacions de noms d'unitats de pes i mesura, de monedes, d'elements químics, etcètera.

b) Hi ha algun concepte que té una forma abreujada i un símbol que també s'hi refereix, per exemple, *pesseta*. L'abreviatura és *pta.* / *ptes.*, i el símbol és *PTA*. L'ús del símbol és preferible en textos tècnics o que hagin de tenir una difusió internacional, mapes, quadres estadístics, taules, classificacions, noms d'especialitats esportives, cilindrades, relacions de freqüències radiofòniques i casos semblants; en la resta de textos (jurídics, administratius, comercials, personals, literaris, etcètera) és preferible usar l'abreviatura.

c) Alguns exemples.

kg (quilo, quilogram)

m (metre)

FF (franc francès)

FB (franc belga)

H₂O (aigua)

100 m tanques

125 cc

FM (freqüència modulada)

d) S'escriuen amb majúscula o minúscula d'acord amb les normes ISO i altres convencions internacionals.

H (hotel) / h (hora)

A (ampere) / a (àrea)

G (giga) / g (gram)

T (televisió) / t (tona)

7.6. Criteris generals per a l'ús de les abreviacions

a) Cal recomanar prudència en l'ús de les expressions abreujades. Se solen usar molt les abreviatures, les sigles i els acrònims, fins a l'extrem de provocar dificultats en el lector, que no sempre coneix totes les sigles de què alguns textos van plens. Abans de fer servir una expressió abreujada, s'ha d'estar molt segur que es podrà desxifrar, si no, és preferible no abreujar. Les expressions abreujades han de ser una ajuda per al redactor i per al lector d'un text, perquè poden estalviar repeticions, però no han d'esdevenir mai una complicació afegida.

b) Quan hi ha més d'una manera possible i correcta d'abreviar un mateix concepte, és preferible fer servir la més habitual, i sobretot cal evitar fer servir dues abreviatures diferents per al mateix concepte en un mateix text. Així, *col·legi públic* es pot abreujar *col. públ.* o bé *CP*, però no té cap sentit usar totes dues formes en un text.

c) També es dona el cas contrari: dos conceptes diferents poden representar-se amb una forma abreujada coincident. Llavors és convenient que usem algun altre sistema d'abreviació que ens permeti de distingir els conceptes, o bé haurem de prescindir d'abreviar-ne un. *Col·legi públic* i *codi postal* poden abreujar-se tots dos amb *CP*; si els dos conceptes apareixen en un text, podem usar l'abreviatura *col·l. públ.* per al primer concepte i *CP* per al segon, o podem no abreujar-ne un dels dos.

d) Hi ha algunes abreviatures que, per costum, es fan amb una barra inclinada, la qual pot fer una funció equivalent al punt (per exemple, *carrer* → c. o c/), establir una separació entre dues parts d'una expressió (per exemple, *a compte* → a/c) o bé significar fracció (per exemple, *quilòmetres per hora* → km/h).

	ABREVIATURES	SIGLES	ACRÒNIMS	SÍMBOLS
PUNTS	Sempre punt al final: Sr., pàg., àt.	Sense punts entre les lletres: DNI, CP, ONU, AMPA	Sense punts entre les lletres: Renfe, Incasol	No acaben mai amb punt: cm, km, h, FM
ESPAIS	Conserven els espais entre paraules: col. públ.	No es mantenen els espais entre cada lletra: SA, AMPA, BBC, EUA	No es mantenen els espais entre cada síl·laba: Renfe, Macba, Incavi	Normalment no duen espais intermedis: km/h, rpm
ACCENTS	Es mantenen els mateixos que tindrien les paraules sense abreviar: pàg., àt., núm., 5è	Es perden els accents	Es perden els accents: Incasol (Institut Català del Sòl)	Es perden els accents: a (àrea)
MAJÚSCULES	Normalment van amb majúscula si hi va la paraula sense abreviar: pàg. i. M. (excepte Sr., Dr. Mn.)	Totes les lletres són majúscules	Normalment es mantenen només les majúscules inicials (com un nom propi): Renfe, Incasol. Però en alguns casos esdevenen paraules de la llengua i perden totes les majúscules: mòdem	Estan fixades. Convé no canviar mai una majúscula per una minúscula o viceversa: a (àrea) / A (ampere) h (hora) / H (hotel)
MARQUES DE NOMBRE I GÈNERE	Les abreviatures per suspensió no tenen marca de gènere ni de nombre: pàg., cor., col. Les abreviatures per contracció admeten la marca de gènere i/o de nombre: Srs., Sra., fques., fres.	No duen marca de gènere ni de nombre	No tenen marca de gènere ni de nombre	No tenen marca de gènere ni de nombre: cm (centímetre / centímetres)

8. Els tractaments protocol·laris

8.1 Tendència a reduir-ne l'ús

Els tractaments protocol·laris són "títols de cortesia que donem a una persona per la seva dignitat, autoritat, càrrec o categoria social".² Podem agrupar-los en tres grans tipus: políticocivils, militars i religiosos. Aquests tractaments estan fixats, en la major part dels casos, per la tradició d'ús en cada societat. Per això, especialment en els tractaments civils, hem de tenir en compte que hi ha variacions segons l'àmbit territorial que abracem: Catalunya, altres territoris de parla catalana o l'Estat espanyol.

D'acord amb els criteris per a un llenguatge jurídic modern (això és, com hem vist: concisió, claredat i to democràtic respectuós amb totes les persones), cal limitar l'ús d'aquests tractaments i reservar-los només per a situacions estrictament solemnes o de caràcter protocol·lari. En aquest sentit, llevat dels documents que tenen una funció específicament protocol·lària, com és el cas del saluda o la invitació, de manera general cal suprimir sistemàticament els tractaments protocol·laris dins el text d'un document jurídic o administratiu. Només opcionalment es poden mantenir en la part on figuren les dades del destinatari. Habitualment usarem el tractament general de *senyor / senyora* o, senzillament, no utilitzarem cap fórmula de tractament.

8.2 Criteris d'utilització

Si, malgrat aquestes consideracions, decidim finalment emprar els tractaments protocol·laris, hem de tenir en compte les normes d'ús següents:

1. Quant a la seva col·locació, cal escriure els tractaments d'una de les dues maneres següents:

- Tractament + nom i cognom/s, càrrec

Molt Il·lustre Senyora Montserrat Gil Torné, ministra de Salut,
Benestar Social i Família.

- Càrrec, tractament + nom i cognom/s

L'exministra de Finances, Molt Il·lustre Senyora Mireia Maestre.

L'ús dels tractaments protocol·laris s'ha d'adequar a aquesta fórmula tradicional. No és correcte, per tant, col·locar el tractament davant del càrrec en lloc del nom de la persona:

² *Tractaments protocol·laris*. Barcelona: Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya, 2000

Molt Il·lustre ministra de Salut, Benestar Social i Família, Montserrat Gil.

Si ens cal fer referència a una persona esmentant el càrrec sense que hi consti el nom, la norma general és no fer servir cap tractament protocol·lari:

Així ho mana i ho signa el batlle.

2. Quan a una persona, per motiu dels diversos càrrecs que exerceix, li pertoca més d'un tractament protocol·lari, si té un tractament protocol·lari vitalici o una condecoració honorífica, utilitzarem el tractament de rang superior (que és el de caràcter vitalici o honorífic). Per exemple, a un exconseller de la Generalitat que sigui diputat, li correspon el tractament d'*Honorable Senyor*, no el d'*Il·lustre Senyor*. En els altres casos, emprarem el que es correspongui amb el càrrec en virtut del qual ens hi adreçem en aquell moment.

3. Pel que fa a l'ús de majúscules i minúscules, tant la forma plena com les abreviatures dels tractaments s'escriuen sempre amb majúscula inicial:

Il·lustríssim/a Senyora/a → Il·lm. Sr./ Il·lma. Sra.

Tingueu en compte que, en el cas de la forma genèrica *senyor/senyora*, i alguns tractaments de respecte com doctor, mossèn, professor, etc., la forma plena s'escriu tota amb minúscules, encara que l'abreujada s'escriu amb majúscula inicial: *Sr. / Sra, Dr. / Dra.*

4. Les formes de tractament tenen versió femenina. Caldrà, doncs, emprar-la quan el càrrec l'ocupi una dona. En el cas que desconeguem si el càrrec l'ocupa un home o una dona, podem fer servir el masculí amb valor genèric. [Vegeu l'apartat *L'escriptura respectuosa*.]

5. Les formes del castellà *V. I.* (*Vuestra Ilustrísima*) i *V. E.* (*Vuestra Excelencia*) no es fan servir en català; el seu equivalent és el pronom *us* (tractament respectuós de vós).

Ruego a V. I. / V. E. → Us demano...

4. aspects grammaticaux

1. Verbs usats impròpiament

Hi ha alguns verbs que, en l'àmbit del llenguatge jurídic, els utilitzem impròpiament, és a dir, amb un significat que no tenen. Són formes lingüístiques existents a la llengua, però no amb el sentit amb què de vegades els usem. Vegem-ne alguns casos.

1.1. Celebrar

L'ús d'aquest verb és més restringit del que sovint hom en fa. Té diverses accepcions:

- Acomplir segons un ritual, solemnement.

Celebrar les segones núpcies.

- Fer una festa, un àpat, etcètera, amb motiu d'un sant, d'un succés festiu...

El president del Tribunal Constitucional va celebrar el seu aniversari amb els familiars més íntims.

- Alegrar-se d'alguna cosa.

Celebrem que el Ministeri de Cultura hagi dissenyat un pla per estendre l'ús del català entre les persones nouvingudes.

- Lloar públicament.
- Celebrar missa.
- Celebrar eleccions.

Darrere de tots aquests exemples amb el verb *celebrar* traspua una idea de festivitat. Per a la resta de casos, com els tràmits jurídics, és més adequat utilitzar verbs com: *fer*, *realitzar*, *tenir lloc*, *dur a terme*, *formalitzar*, *signar*, etcètera, segons cada context.

Fixeu-vos que en les frases següents el verb *celebrar* hi és usat impròpiament. Seguidament, us proposem expressions que podeu fer servir en el seu lloc.

Aquesta setmana ha entrat en vigor el conveni de col·laboració **CELEBRAT** entre el Ministeri de Justícia i el Col·legi d'Advocats. [NR]

Aquesta setmana ha entrat en vigor el conveni de col·laboració **SIGNAT / FORMALITZAT** entre el Departament de Justícia i el Col·legi d'Advocats. [R]

El judici ja està arribant al final: justament aquesta setmana **S'HA CELEBRAT** l'interrogatori dels testimonis presentats per la defensa. [NR]

El judici ja està arribant al final: justament aquesta setmana **HA TINGUT LLOC / S'HA DUT A TERME** l'interrogatori dels testimonis presentats per la defensa. [R]

Encara no s'ha determinat la data per a la CELEBRACIÓ del judici contra els dos antics responsables de la companyia. [NR]

Encara no s'ha determinat la data en què ES FARÀ / TINDRÀ LLOC el judici contra els dos antics responsables de la companyia. [R]

O simplement:

Encara no s'ha determinat la data del judici contra els dos antics responsables de la companyia. [R]

1.2. Complimentar

El verb *complimentar* significa “adreçar compliments a algú”:

El cònsol va COMPLIMENTAR degudament les autoritats convidades durant la seva intervenció en la roda de premsa posterior a la reunió.

És incorrecte utilitzar el verb *complimentar* en el sentit de *respondre* (un qüestionari), *emplenar* (un imprès) o *formalitzar* (un document).

Procureu COMPLIMENTAR aquest formulari amb les vostres dades personals sense obviar cap detall. [INC]

Procureu RESPONDRE aquest formulari amb les vostres dades personals sense obviar cap detall.

Heu de COMPLIMENTAR aquesta sol·licitud i presentar-la a les oficines del comú abans del dia 9 de febrer. [INC]

Heu d'EMPLENAR aquesta sol·licitud i presentar-la a les oficines del comú abans del dia 9 de febrer.

D'acord amb el que estableix la llei, els estatuts d'una associació sense ànim de lucre s'han de COMPLIMENTAR al Ministeri de Justícia perquè aquesta estigui vàlidament constituïda. [INC]

D'acord amb el que estableix la llei, els estatuts d'una associació sense ànim de lucre s'han de FORMALITZAR al Ministeri de Justícia perquè aquesta estigui vàlidament constituïda.

1.3. Contemplar

El significat del verb *contemplar* és “esguardar atentament (un objecte) absorbint-se en la seva vista”. També significa “donar (a algú) tots els gustos, totes les satisfaccions”.

El paisatge que es veu des del cim del Turó de l'Home és magnífic. M'estaria CON-
TEMPLANT-LO tot el dia.

No és correcte utilitzar el verb *contemplar* per referir-nos a alguna cosa que està recollida en un text legal o normatiu. Per fer-ho, podem usar altres verbs, com *estipular*, *determinar*, *disposar*, *establir*, etcètera.

Tal com ES CONTEMPLA a l'article 4 de la Llei de política lingüística de Catalunya, tothom pot adreçar-se als jutjats i als tribunals per a obtenir la protecció judicial del dret a emprar la seva llengua. [INC]

Tal com ESTIPULA / DETERMINA / DISPOSA / ESTABLEIX l'article 4 de la Llei de política lingüística de Catalunya, tothom pot adreçar-se als jutjats i als tribunals per a obtenir la protecció judicial del dret a emprar la seva llengua.

1.4. Convenir / acordar

Els verbs *acordar* i *convenir*, en el sentit de “decidir alguna cosa en comú” (acordar) i “acordar o estar d'acord en alguna cosa” (convenir) han de tenir sempre un sentit plural, ja que comporten la participació de més d'una persona. No podem, per tant, usar-los amb un subjecte singular. Per a aquests casos tenim verbs com *decidir*, *resoldre*, *estar d'acord*, etcètera.

El batlle HA ACORDAT desestimar la demanda a causa d'un defecte de forma. [INC]

El batlle HA DECIDIT / HA RESOLT desestimar la demanda a causa d'un defecte de forma.

El cap de l'oposició HA CONvingut en la necessitat d'apel·lar al raonador del ciutadà davant la negativa de l'equip de govern de permetre'ls l'accés a la informació sol·licitada. [INC]

El cap de l'oposició ESTÀ D'ACORD en la necessitat d'apel·lar al raonador del ciutadà davant la negativa de l'equip de govern de permetre'ls l'accés a la informació sol·licitada.

Fixeu-vos que la pluralitat que exigeixen *acordar* i *convenir* tant pot venir donada per un subjecte gramaticalment plural (per exemple: “els consellers”, “els batlles”...), com per un nom singular però de significat plural (per exemple: “el tribunal”, “l'oposició”...):

ELS BATLLES HAN ACORDAT desestimar la demanda per un defecte de forma.

EL TRIBUNAL HA ACORDAT desestimar la demanda per un defecte de forma.

ELS CONSELLERS DE L'OPOSICIÓ HAN CON Vingut en la necessitat d'apel·lar al raonador del ciutadà davant la negativa de l'equip de govern de permetre'ls l'accés a la informació sol·licitada.

L'OPOSICIÓ HA CON Vingut en la necessitat d'apel·lar al raonador del ciutadà davant la negativa de l'equip de govern de permetre'ls l'accés a la informació sol·licitada.

1.5. Concórrer

Concórrer és un verb amb diverses accepcions:

- Diverses persones, trobar-se en un mateix lloc i temps.
- Coincidir o convergir en un mateix punt de l'espai.
- Esdevenir-se alhora.
- Contribuir, cooperar, amb d'altres a un mateix efecte.

Noteu que en totes les accepcions *concórrer* necessita un subjecte plural, ja que sempre fa referència a una pluralitat de coses, de persones, de circumstàncies, etcètera. Aneu amb compte, doncs, de no utilitzar-lo per referir-vos a un sol aspecte. En aquest cas, es poden fer servir altres verbs, com ara, segons el context, *produir-se, tenir lloc, haver-hi, esdevenir-se, participar, intervenir...* Vegem-ne uns exemples:

Quan ja s'arribava al final del judici, VA CONCÓRRER UN FACTOR, inesperat per la defensa, que va provocar un tomb de 180 graus a tot el procés. [INC]

Quan ja s'arribava al final del judici, VA PRODUIR-SE / VA TENIR LLOC / VA ESDEVENIR-SE / VA SORGIR UN FACTOR, inesperat per la defensa, que va provocar un tomb de 180 graus a tot el procés.

La ràpida resolució del conflicte ha estat possible gràcies a la CONCURRENCIA DEL SECRETARI GENERAL DE L'ONU. [INC]

La ràpida resolució del conflicte ha estat possible gràcies a la PARTICIPACIÓ / INTERVENCIÓ DEL SECRETARI GENERAL DE L'ONU.

Tot i que només s'havien ofert tres places de professor ajudant, VAN CONCÓRRER a les proves MÉS DE CINC-CENTS ASPIRANTS. [Ús correcte]

1.6. Incórrer

El verb *incórrer* significa "fer una acció reparable, cometre; cometre una falta, un error, un delictes, etc."

Cal que recordeu, d'aquest verb, que només el podem usar quan ens referim a errors, faltes, delictes, equivocacions, etcètera. En altres supòsits, no podem utilitzar *incórrer* sinó, segons el context, verbs com ara *haver-hi*, *produir-se*... Vegem-ne uns exemples:

Ja no sé com explicar-li-ho; sempre INCORRE en el mateix ERROR.

El fiscal considera que l'acusat VA INCÓRRER EN UN DELICTE DE VIOLACIÓ DE DOMICILI.

En aquest cas, tenint en compte la gravetat dels fets, no INCORRERAN CIRCUMSTÀNCIES ATENUNANTS. [INC]

En aquest cas, tenint en compte la gravetat dels fets, no HI HAURÀ CIRCUMSTÀNCIES ATENUNANTS. [INC]

1.7. Ostentar

El verb *ostentar* significa “mostrar, especialment amb afectació”. No podem usar-lo quan ens referim al desenvolupament o exercici d'un càrrec o d'una responsabilitat. Per fer-ho, tenim verbs com *exercir* o *ocupar*.

Jordi Pujol és un dels polítics europeus que durant més anys ha OSTENTAT el càrrec de president de govern d'un país en democràcia. [INC]

Jordi Pujol és un dels polítics europeus que durant més anys ha EXERCIT / OCUPAT el càrrec de president de govern d'un país en democràcia.

Tampoc no hi és correcte l'ús del verb *detentar*, ja que es tracta d'un castellanisme.

2. Confusió entre usos transitius i intransitius d'alguns verbs

Hi ha verbs que poden usar-se com a transitius i intransitius, amb accepcions diferents, la qual cosa comporta, de vegades, vacil·lacions i errors. En d'altres casos, sovint per influència d'altres llengües, el que es produeix és directament l'ús erroni d'un verb intransitiu com a transitiu, o a l'inrevés. Vegem-ne alguns exemples.

2.1. Apel·lar, recórrer, impugnar

La proximitat semàntica d'aquests tres verbs en l'àmbit jurídic fa que, de vegades, s'utilitzin indistintament, la qual cosa pot portar a construccions agramaticals, ja que sintàcticament són molt diferents: *apel·lar* i *recórrer* són intransitius, mentre que *impugnar* és transitiu.

Els significats d'aquests verbs són els següents:

2.1.1. *Apel·lar*

- Recórrer al batlle o al tribunal superior perquè revoqui, esmeni o anul·li la sentència, que es creu injusta, dictada per l'inferior. Interposar una apel·lació (contra una resolució).
- Recórrer a una persona o una cosa en cas de necessitat.

Exemples:

L'acusació APEL·LARÀ CONTRA la sentència de la Batllia davant el Tribunal Superior.

El grup de l'oposició ha decidit APEL·LAR AL raonador del ciutadà davant la negativa de l'equip de govern de permetre'ls l'accés a la informació que sol·licitaven.

Fixeu-vos que *apel·lar* regeix sempre les preposicions *a* i *contra*.

2.1.2. *Recórrer*

- Anar a demanar un ajut, una informació a algú.
- Acudir a un jutge, a una autoritat, amb una demanda o petició. Interposar un recurs (contra una resolució).

Exemples:

Davant d'un cas tan complicat, sempre és bo RECÓRRER A UN advocat de renom com el que t'han aconsellat.

Els advocats de l'acusació particular han anunciat que RECORRERAN CONTRA la sentència absolutòria perquè consideren provat que l'acusada va ser l'autora material dels fets.

Fixeu-vos que *recórrer* regeix sempre les preposicions *a* i *contra*.

2.1.3. *Impugnar*

- Combatre, refutar.

Exemple:

L'oposició VA IMPUGNAR l'acord de la comissió de Govern perquè considera que no s'ajusta al procediment establert.

Encara que, com dèiem, es tracta de tres verbs amb un significat semblant, tenen un comportament sintàctic diferent i, doncs, convé anar en compte d'utilitzar-los correctament. Cal vigilar, sobretot, de no usar *apel·lar* i *recórrer* com a transitius. En aquest sentit, les frases següents són exemples d'una mala utilització d'aquests verbs:

Es tracta d'una resolució que no es pot APEL·LAR. [INC]

Es tracta d'una resolució CONTRA la qual no es pot APEL·LAR.

L'advocat de la defensa ha anunciat que RECORRERÀ la sentència davant el Tribunal Superior. [INC]

L'advocat de la defensa ha anunciat que RECORRERÀ CONTRA la sentència davant el Tribunal Superior.

El reglament RECORREGUT per l'oposició no es podrà aplicar fins que no s'hagi resolt el recurs. [INC]

El reglament CONTRA el qual HA RECORREGUT l'oposició no es podrà aplicar fins que no s'hagi resolt el recurs.

Quan utilitzem els substantius relacionats amb aquests verbs, sí que poden ser intercanviables. Vegem-ne un exemple:

La sentència que ha estat OBJECTE DE RECURS / D'APEL·LACIÓ / D'IMPUGNACIÓ no satisfà plenament cap de les dues parts.

2.2. Cessar

Cessar, en la seva accepció jurídicoadministrativa, és sinònim de *dimitir*. Significa deixar d'exercir un càrrec, plegar. És, per tant, un verb intransitiu que exigeix, a més, que el subjecte sigui la persona que deixa d'exercir el càrrec.

No podem utilitzar *cessar* amb el sentit de *destituir*, ja que seria transitiu i, a més, el sintagma que es refereix a la persona que deixa d'exercir el càrrec seria l'objecte directe, no el subjecte. Per a aquest context tenim, precisament, *destituir*.

Vicenç Villatoro HA CESSAT com a director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió.

El cònsol HA CESSAT l'arquitecte comunal a causa de les irregularitats detectades en les obres de remodelació del carrer Major. [INC]

El cònsol HA DESTITUÏT l'arquitecte comunal a causa de les irregularitats detectades en les obres de remodelació del carrer Major.

Cessar també pot tenir un altre ús intransitiu, però amb un significat diferent a l'esmentat: "deixar de fer", d'esdevenir-se". Un exemple:

L'interrogatori de la testimoni HA CESSAT fa una estona.

2.3. Dictaminar

El significat del verb *dictaminar* és “emetre dictamen”. És intransitiu i acostuma a portar un complement preposicional introduït per *sobre*. Compte a no usar-lo com a transitiu:

El batlle HA DICTAMINAT favorablement SOBRE la possibilitat que el reclús Josep M. Oliver pugui accedir al règim obert. [Intransitiu]

El batlle HA DICTAMINAT l'accés al règim obert del reclús Josep M. Oliver. [Transitiu] [INC]

2.4. Informar

Informar és un verb que pot tenir un ús transitiu i un d'intransitiu. El significat, però, és diferent en cada cas. Compte, per tant, de no confondre'ls.

En el seu ús transitiu, significa “posar (algú) al corrent d'alguna cosa, donar-li'n notícia”, i admet com a objecte directe la persona o institució que rep una informació. Un exemple:

El cònsol HA INFORMAT ELS PORTAVEUS dels grups polítics sobre la subvenció que el Govern ha atorgat per a la construcció de 50 habitatges de promoció pública per a joves.

El cònsol HA INFORMAT ALS PORTAVEUS dels grups polítics sobre la subvenció que el Govern ha atorgat per a la construcció de 50 habitatges de promoció pública per a joves. [Hi és usat com a intransitiu] [INC]

En el seu ús intransitiu, *informar* significa “els fiscals i els advocats, parlar en compliment de llur càrrec; emetre informe sobre alguna qüestió”. En aquest cas, sol dur un complement preposicional introduït per *de* o *sobre*. Un exemple:

L'enginyer HA INFORMAT favorablement SOBRE el projecte d'il·luminació de la plaça Rebés presentat per l'empresa adjudicatària de les obres.

L'enginyer HA INFORMAT favorablement el projecte d'il·luminació de la plaça Rebés presentat per l'empresa adjudicatària de les obres. [Hi és usat com a transitiu] [INC]

3. Confusió entre usos verbals pronominals i no pronominals

De vegades hi ha confusió entre l'ús d'un verb com a pronominal i com a no pronominal. Cal anar amb compte de no confondre'ls, ja que el significat sol ser diferent. Vegem-ne un exemple:

3.1. Escaure - escaure's

Es tracta de dos verbs amb significats diferents que no són, doncs, intercanviables. Cal distingir clarament els contextos en què cal utilitzar la forma pronominal del verb i aquells altres en què la forma correcta és la no pronominal. Per això, vegem el significat de cadascun:

Escaure

- Allò que hom fa, convenir, anar bé, amb la seva manera d'ésser, la seva posició social, la seva edat, etcètera.

Aquest comportament no ESCAU a un membre del Tribunal Constitucional.

- Un vestit, un adorn, un color, etcètera, ésser adequat a algú o per a alguna cosa, contribuir a la seva bellesa.

No li ESCAU el vestit que porta; es massa extremat.

- Ajustar-se a la normativa.

D'acord amb l'informe redactat per l'arquitecte comunal, ESCAU concedir la llicència d'obres sol·licitada per l'empresa Construccions i Enderrocs, SA.

Escaure's

- Algú, trobar-se eventualment en un indret.

Quan van ocórrer els fets de què acusen el meu client, s'ESQUEIA que ell era als Estats Units, en un viatge de negocis.

- Una cosa, esdevenir-se en tal o tal ocasió, data, etcètera.

El dia del judici s'ESCAU en dijous.

De la mateixa manera, les expressions condicionals *si escau* i *si s'escau* tenen també un ús diferenciat, no intercanviable:

Si escau

- Si és procedent, en el cas que sigui procedent.

La notificació de la concessió de la subvenció, SI ESCAU, es farà en el termini de tres mesos a comptar de la data de presentació de la sol·licitud.

Si s'escau

- Si es produeix, si s'esdevé (un fet, una cosa, etcètera).

SI S'ESCAU que la demanda de places supera l'oferta inicial, es podrà ampliar l'oferta sempre que hi hagi la disponibilitat pressupostària suficient.

4. Els verbs de segona generació

En alguns casos, s'ha creat una doble forma verbal a partir del nom, sovint per calc d'altres idiomes (castellà i francès, sobretot). La normativa generalment rebutja la nova forma, que sol ser més llarga i complexa. Comparem, per exemple, les dues seqüències següents:

Commoure - commoció - commocionar

Oferir - oferta - ofertar [INC]

En el primer cas, *commoció* no recull en tota la seva amplitud "l'acció o el resultat de commoure", sinó que es refereix de manera específica a "commoure violentament". (Un llibre o una determinada actitud ens poden *commoure*, però quan diem que algun esdeveniment ens ha *commocionat* és perquè ens ha causat una "pertorbació violenta, una agitació, una sotragada": *La commoció produïda per un terratrèmol*.) A partir d'un substantiu amb un significat tan específic, és necessari comptar amb un verb igualment específic (en aquest cas *commocionar*), ja que *commoure* no és prou precís en determinats contextos.

En el segon cas, però, tot i que *oferta* és més específic que *oferiment*, el verb *oferir* cobreix perfectament l'àmbit semàntic de tots dos, de manera que el verb *ofertar* és innecessari. Per tant, per economia lingüística rebutjarem les formes verbals de segona generació que no aporten cap matís significatiu diferent respecte a la forma originària.

A continuació teniu una llista amb les formes originàries i les derivades dels casos més habituals de verbs de segona generació. Recordeu que les formes de la columna de la dreta no estan admeses per la normativa.

FORMES ORIGINÀRIES

Aterrar
Atemorir
Col·lidir
Concretar
Connectar
Culpar
Exploitar
Extradir
Formatar
Garantir
Ofertar
Pol·luir
Reflectir
Reinserir
Revalorar
Trair

FORMES DERIVADES (NO ADMESES)

Aterrissar
Atemoritzar
Col·lisionar
Concretitzar
Connexionar
Culpabilitzar
Explosionar
Extraditar
Formatejar
Garantitzar
Ofertar
Pol·lucionar
Reflexar
Reinsertar
Revaloritzar
Traïcionar

FORMES ORIGINÀRIES

Annexar
Commoure
Influir
Promoure
Uniformar

FORMES DERIVADES (ADMESES)

Annexionar
Commocionar
Influenciar
Promocionar
Uniformitzar

5. Els usos del gerundi

El gerundi és una forma verbal que equival a un adverbi i que pot dur complements propis; en aquest cas forma una oració subordinada de gerundi, que expressa el mode, la manera com es realitza l'acció que determina el verb de l'oració principal. Vegem-ne uns exemples:

Quan el van avisar, va anar-hi CORRENT.

Caigué BAIXANT l'escala.

El pres va aconseguir fugir de la presó SERRANT els barrots de la cel·la amb una llima i AMAGANT-SE en un contenidor per a roba bruta que els operaris van carregar sense comprovar si el que contenia era realment només roba bruta.

En el llenguatge jurídic i administratiu, és freqüent que s'abusi de les construccions de gerundi; això és desaconsellable perquè comporta un encarcament de la redacció i, en ocasions, dificulta la comprensió dels textos. A banda d'això, sovint s'utilitza en contextos on no és correcte, cosa que, òbviamment, s'ha d'evitar. Vegem a continuació quins són els usos correctes del gerundi i quins no.

5.1. El gerundi copulatiu

L'ús del gerundi per enllaçar dues frases que expressen conceptes no subordinats l'un a l'altre és incorrecte. És l'anomenat gerundi copulatiu. En aquests casos, el més recomanable és, en funció del context, coordinar o juxtaposar les dues frases. Vegem-ne un exemple:

El cònsol obre la sessió plenària, LLEGINT el secretari l'acta de la sessió anterior. [INC]

El cònsol obre la sessió plenària i el secretari LLEGEIX l'acta de la sessió anterior.

5.2. El gerundi especificatiu o de relatiu

També és incorrecte l'anomenat gerundi especificatiu, això és, quan una frase de gerundi està ocupant el lloc que correspondria a una frase subordinada relativa especificativa. Cal anar en compte, doncs, a evitar construccions com la que apareix a l'exemple següent:

L'interventor ha elaborat un informe EXPLICANT les raons per les quals no es pot aprovar una nova modificació de crèdits del pressupost d'enguany. [INC]

L'interventor ha elaborat un informe EN QUÈ EXPLICA les raons per les quals no es pot aprovar una nova modificació de crèdits del pressupost d'enguany.

5.3. El gerundi de posterioritat

Una frase de gerundi pot expressar un fet simultani o anterior al de l'oració principal, però no un de posterior. El gerundi de posterioritat és, doncs, incorrecte; caldria mantenir les dues frases independents. Vegem-ne un exemple:

HAVENT ACABAT la reunió amb el seu client, l'advocat es va trobar amb el representant de la Fiscalia per tal de discutir els termes de l'acord a què havien arribat [fet anterior]

TOT VENINT de la biblioteca, porta'm el llibre que t'he demanat. [fets simultanis]

El fiscal va arribar a la Batllia a les 10 del matí, SORTINT-ne a les 4 de la tarda. [fet posterior] [INC]

El fiscal va arribar a la Batllia a les 10 del matí, i no en VA SORTIR fins a les 4 de la tarda.

5.4. El gerundi de conseqüència

Una frase de gerundi no pot expressar una relació de conseqüència respecte de l'oració principal. En aquest cas, el gerundi hi és incorrecte; caldria mantenir les dues frases independents. Aquí en teniu un exemple:

L'empresa va tenir seriosos problemes de finançament, VEIENT-se obligada a tancar perquè no va aconseguir cap crèdit suplementari. [expressa conseqüència] [INC]

L'empresa va tenir seriosos problemes de finançament; AIXÒ LA VA OBLIGAR A TANCAR, ja que no va aconseguir cap crèdit suplementari.

6. L'ús d'algunes conjuncions i preposicions

6.1. Arran de / Arrel de

Amb el significat *a partir de*, l'expressió *arrel de* és incorrecta. La forma adequada és *arran de*:

Hi ha hagut una millora considerable del funcionament de la justícia ARREL DE l'aplicació de la Llei de millora dels processos judicials. [INC]

Hi ha hagut una millora considerable del funcionament de la justícia ARRAN DE l'aplicació de la Llei de millora dels processos judicials.

6.2. Degut a

La forma *degut a* només pot utilitzar-se com a participi passat del verb *deure's*:

L'accident va ser DEGUT A la boira i a un excés de velocitat.

En canvi, *degut a* usat com a locució prepositiva causal és incorrecte. En el seu lloc, podem utilitzar *a causa de*, *gràcies a*, *per culpa de*, *per raó de*... Vegem-ne uns exemples:

DEGUT A una indisposició del principal testimoni, el judici es va haver d'ajornar una setmana. [INC]

A CAUSA DE / PER CULPA d'una indisposició del principal testimoni, el judici es va haver d'ajornar una setmana.

Van guanyar el cas sobretot DEGUT A l'extraordinària habilitat del seu advocat. [INC]

Van guanyar el cas sobretot A CAUSA DE / GRÀCIES A l'extraordinària habilitat del seu advocat.

6.3. Doncs

Doncs és una conjunció que denota la conseqüència o la conclusió d'allò que precedeix. També pot denotar oposició o antítesi. Vegem-ne uns exemples:

Considerem que l'atenció que hem rebut no és la deguda. DONCS presentarem una queixa la direcció.

Dius que l'acusat s'ha negat a arribar a un acord amb la Fiscalia? DONCS ho pagarà car.

És incorrecte, però, usar *doncs* com a conjunció causal. Podem utilitzar, en aquest cas, qualsevol de les conjuncions causals que hi ha en català: *perquè*, *ja que*, *com que*...:

El meu client no pot ser considerat sospitós del robatori, DONCS quan van produir-se els fets ell era de viatge als Estats Units. [INC]

El meu client no pot ser considerat sospitós del robatori, PERQUÈ quan van produir-se els fets ell era de viatge als Estats Units.

Té una situació complicada, DONCS no pot justificar uns ingressos al seu compte corrent per valor de cent mil euros. [INC]

Té una situació complicada, JA QUE no pot justificar uns ingressos al seu compte corrent per valor de cent mil euros.

6.4. Per i per a

Sovint les preposicions *per* i *per a* es confonen davant de sintagma nominal (SN). Convé recordar en quins casos s'ha d'utilitzar una o l'altra. Vegem-ho:

Utilitzarem *per* per expressar:

- Motiu, causa, mitjà o mode:

Hem de ser conscients que això no ho fan PER amor a l'art sinó PER interès propi.
[motiu]

L'acusat va confessar que tot ho havia fet PER la seva esposa. [causa]

Si no teniu temps de presentar la sol·licitud abans de les dues, envieu-la PER fax.
[mitjà]

No t'hi esforcis. No aconseguiràs fer-lo canviar d'opinió. Ho sé PER experiència!
[mode]

- El complement agent en la veu passiva:

L'informe ha estat elaborat PER l'arquitecte comunal en compliment de l'encàrrec fet PER la Comissió d'Urbanisme.

- Algunes designacions de lloc

Aniràs a Vic PER la collada de Toses o PEL túnel del Cadí?

- Algunes designacions de temps:

L'equip de govern confia a tenir enllestides les obres de reforma de la plaça Re-bés PER les vacances de Nadal.

- En general, davant d'adverbis i conjuncions:

Amics PER sempre.

Això que m'has encarregat, PER quan ho necessites, PER avui o PER demà?

Només t'ho dic PER si trobes que valdria la pena plantejar-li-ho.

Utilitzarem *per a* per expressar:

- Destinació o beneficiari:

La sentència, sorprenentment, va ser favorable PER A la part demandada.

La Llei de parelles de fet és pensada sobretot PER A les parelles heterosexuales, no PER A les homosexuals.

- Davant de noms deverbals (derivats d'un verb):

Han calgut moltes negociacions abans d'arribar a un acord PER AL desallotjament del Rectorat, que els estudiants havien ocupat des de divendres passat.

L'Associació Contra el Càncer ha recaptat dos milions d'euros, que serviran PER A l'adquisició d'instruments quirúrgics d'última generació per a diversos hospitals.

6.5. Canvi i caiguda de la preposició en verbs de règim verbal

Hi ha una sèrie de verbs, dits preposicionals o de règim verbal, el sentit dels quals exigeix un complement introduït per una preposició. Alguns dels principals verbs preposicionals són els següents:

Amb la preposició A	Amb la preposició EN	Amb la preposició DE	Amb la preposició AMB
Accedir a	Afanyar-se en	Abstenir-se de	Amençar amb
Acostumar-se a	Aplicar-se en	Adonar-se de	Anar amb compte amb
Arriscar-se a	Col·laborar en	Aprendre de	Avenir-se amb
Atenir-se a	Complau're's en	Burlar-se de	Comptar amb
Atrevir-se a	Confiar en	Doldre's de	Conformar-se amb
Contribuir a	Consistir en	Dubtar de	Topar amb
Decidir-se a	Convertir en	Estar-se de	Trobar-se amb
Dedicar-se a	Entossudir-se en	Gloriejar-se de	
Excitar a	Exercitar-se en	Oblidar-se de	
Exposar-se a	Ficar-se en	Parlar de	
Limitar-se a	Insistir en	Penedir-se de	
Negar-se a	Pensar en	Queixar-se de	
Obligar a	Tardar en	Riure's de	
Procedir a	Tenir interès en	Saber de	
Renunciar a	Vacil·lar en	Vantar-se (o vanar-se) de	

Vegem-ne algun exemple:

L'advocat de la defensa VA NEGAR-SE A l'acord que li proposava el fiscal perquè el considerava nociu per als interessos del seu client.

Totes les administracions catalanes, algunes més que altres, VAN COL·LABORAR EN la reconstrucció del Liceu.

L'acusat va declarar que en el moment de l'assassinat tenia les facultats mentals pertorbades i que ES PENEDIA DEL dolor que havia causat als familiars de la víctima.

El meu client no s'AVENIA gens AMB la seva muller; per això es van separar.

Tingueu en compte:

a) El canvi de preposició: quan aquests verbs no van seguits d'un SN després de la preposició sinó d'un verb en infinitiu, les preposicions es redueixen a dues: *a* o *de*.

L'advocat de la defensa VA NEGAR-SE A SIGNAR l'acord que li proposava el fiscal perquè el considerava nociu per als interessos del seu client.

Totes les administracions catalanes, algunes més que altres, VAN COL·LABORAR A RECONSTRUIR el Liceu.

L'acusat va declarar que en el moment de l'assassinat tenia les facultats mentals pertorbades i que ES PENEDIA D'HAVER-ho fet.

El meva clienta no ES VA AVENIR A SIGNAR cap acord prematrimonial.

b) La caiguda de la preposició: quan aquests verbs no van seguits, després de la preposició, ni d'un SN ni d'un verb en infinitiu sinó d'una frase conjugada introduïda per una conjunció, la preposició desapareix. Vegem-ho:

L'advocat de la defensa VA NEGAR-SE A QUE se signés l'acord que proposava el fiscal. [INC]

L'advocat de la defensa VA NEGAR-SE QUE se signés l'acord que proposava el fiscal.

Totes les administracions catalanes, algunes més que altres, VAN COL·LABORAR EN QUE el Liceu fos reconstruït. [INC]

Totes les administracions, algunes més que altres, VAN COL·LABORAR QUE el Liceu fos reconstruït.

L'acusat va declarar que en el moment de l'assassinat tenia les facultats mentals pertorbades i que ES PENEDIA DE QUE l'hagués morta. [INC]

L'acusat va declarar que en el moment de l'assassinat tenia les facultats mentals pertorbades i que ES PENEDIA QUE l'hagués morta.

La meva clienta no ES VA AVENIR A QUE se signés cap acord prematrimonial. [INC]

La meva clienta no ES VA AVENIR QUE se signés cap acord prematrimonial.

c) L'omissió de la conjunció: sovint, en el llenguatge escrit –i molt habitualment en el llenguatge jurídic–, s'omet incorrectament la conjunció *que* davant de l'objecte directe quan aquest és una oració. Tingueu present que això és incorrecte. Vegem-ne uns exemples:

Us sol·licitem ens indiqueu quina és la data de l'examen. [INC]

Us sol·licitem **QUE** ens indiqueu quina és la data de l'examen.

Us demano trameteu urgentment la notificació d'aquesta resolució a l'interessat. [INC]

Us demano **QUE** trameteu urgentment la notificació d'aquesta resolució a l'interessat.

7. Dubtes de traducció

Hi ha una sèrie de formes castellanes que sovint generen incorreccions en traduir-les al català. Això fa que de vegades utilitzem expressions que, malgrat una aparença catalana, són calcs del castellà. A continuació teniu un quadre amb la llista de les més habituals d'aquestes expressions. Recordeu que la forma correcta és la que apareix a la columna de la dreta.

Forma castellana	Forma incorrecta	Forma catalana correcta
<i>A estas alturas</i>	<i>A aquestes alçades</i>	A hores d'ara, en aquesta època, en aquest punt
<i>A falta de (+ minutos, horas...)</i>	<i>A falta de...</i>	Quan falten / manquen abans de
<i>A lo mejor</i>	<i>A lo millor / a la millor</i>	Potser, segons com, si molt convé
<i>A medida que</i>	<i>A mida que</i>	A mesura que
<i>A medias</i>	<i>A mitges</i>	A mig fer
<i>A mediados de</i>	<i>A mitjans de</i>	A mitjan, a mig
<i>A nivel de</i>	<i>A nivell de</i>	En l'àmbit de, en el terreny, en el camp, en medis...
<i>A no ser que</i>	<i>A no ser que</i>	a, dins, en, per a, entre...
<i>A raiz de</i>	<i>Arrel de</i>	Si no és que, tret que, fora que, llevat que
<i>A simple vista</i>	<i>A simple vista</i>	Arran de A primer vista, a ull nu

Forma castellana	Forma incorrecta	Forma catalana correcta
<i>Al caer la noche</i>	<i>Al caure la nit</i>	A entrada de nit, a entrada de fosc
<i>Al frente (de)</i>	<i>Al front (de)</i>	Al capdavant (de)
<i>Arma de doble filo</i>	<i>Arma de doble fil</i>	Arma de doble tal
<i>Cuanto antes</i>	<i>Quant abans</i>	Com més aviat (millor)
<i>De repente</i>	<i>De repent</i>	De sobte
<i>De cuando en cuando</i>	<i>De quan en quan</i>	De tant en tant
<i>En cuanto a</i>	<i>En quant a</i>	Quant a, pel que fa a, respecte a, tocant a, pel que fa referència a...
<i>Goce y disfrute</i>	<i>Ús i gaudi</i>	Fruïció i gaudi
<i>Junto a</i>	<i>Junt a</i>	Tocant a, al costat mateix de
<i>Mover ficha</i>	<i>Moure fitxa</i>	Moure peça
<i>No obstante</i>	<i>No obstant</i>	No obstant això
<i>Parece ser</i>	<i>Sembla ser</i>	Sembla, es veu que
<i>Poner de relieve</i>	<i>Posar de relleu</i>	Posar en relleu
<i>Por lo cual</i>	<i>Per lo qual / pel qual</i>	Per la qual cosa, i per això
<i>Por lo demás</i>	<i>Per lo demás / pel demás</i>	Fora d'això, a part d'això, llevat d'això, això a part
<i>Por lo general</i>	<i>Pel general / per lo general</i>	En general / generalment
<i>Por lo menos</i>	<i>Per lo menys</i>	Almenys, si més no, com a mínim
<i>Por último</i>	<i>Per últim</i>	Pel cap baix
<i>Sentar un precedente</i>	<i>Sentar un precedent</i>	Finalment, per acabar, a l'últim
<i>Siempre y cuando</i>	<i>Sempre i quan</i>	Establir un precedent
<i>Sin duda</i>	<i>Sense dubte</i>	Sempre que
<i>Todo lo más</i>	<i>Tot lo més / tot el més</i>	Sens dubte
		A tot estirar, pel cap alt

Cloenda

Com dèiem a la introducció, aquest llibre no és un manual exhaustiu i detallat sobre el llenguatge jurídic català, sinó un recull dels apunts didàctics de l'assignatura Català jurídic del postgrau en dret andorrà. Per tant, no hi és tractat tot el que hi hauria en un manual més extens, ni tampoc tot el que hi apareix no hi és presentat amb l'aprofundiment que correspondria a un altre tipus de publicació.

No obstant això, el conjunt del temari que recull aquest llibre (i que és el corpus de l'assignatura del postgrau) atorga a l'alumne/a uns coneixements, unes eines i uns recursos, si no exhaustius, sí suficients per permetre-li afrontar amb garanties una adequada i correcta redacció dels textos jurídics pel que fa a l'adequació comunicativa, a la coherència i la cohesió discursives i a la correcció gramatical.

És igualment important que l'alumne/a –i els lectors en general– es faci una idea global dels fonaments, els principis i els recursos que configuren l'actual model de llenguatge jurídic català, un model que es basteix a partir d'un bagatge, una terminologia i una tradició històrica que li confereix una marcada identitat, i a la incorporació de criteris i solucions basades en els principis de modernitat i d'eficàcia comunicativa.

bibliografia

- Abreviacions*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1997. [Criteris Lingüístics 2]
- Actes de les Primeres, Segones, Terceres, Quarts i Cinquenes Jornades catalanes sobre llengües per a finalitats específiques*. Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1998, 1999, 2000, 2001 i 2002.
- ALTÉS, N.; PEJÓ, X. *Manual de redacció administrativa*. Barcelona: Associació Catalana de Municipis i Comarques / Eumo, 2001.
- AMADEO, I.; SOLÉ, J. *Curs pràctic de redacció*. Barcelona: Columna, 2000.
- BADIA, J.; BRUGAROLLES, N.; TORNÉ, R.; FARGAS, X. *El llibre de la llengua catalana. Per a escriure correctament el català*. Barcelona: Castellnou, 1997.
- BADIA, A. M. *Llengua i cultura als Països Catalans*. Barcelona: Edicions 62, 1969 [6a edició].
- BADIA, A. M. *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1994.
- BASSOLS, M.; TORRENT, A. M. *Models textuels. Teoria i pràctica*. Vic: Eumo, 1996.
- BASTARDES, A.; SOLER, J. *Sociolingüística i llengua catalana*. Barcelona: Empúries, 1988.
- BRAND, N. *Legal Writing. The Strategy of Persuasion*. Nova York: St. Martin's Press, 1988.
- BROTO, P. *Apunts de llenguatge jurídic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 1990.
- BROTO, P. *Vocabulari bàsic per als jutjats*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 1991.
- CABRÉ, M. T. *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*. Barcelona: Empúries, 1992.
- CALVO, L. *Introducció al estudio del lenguaje administrativo*. Madrid: Gredos, 1980.
- CASSANY, D. *La cuina de l'escriptura*. Barcelona: Empúries, 1993.
- CASTELLANOS, J. A. *Els llenguatges d'especialitat i la divulgació periodística*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2001.
- Catalunya iuris. Sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i audiències provincials*. Núm. 7, (octubre 1996).
- UNESCO. *Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1992.
- CHARROW, V. R.; ERHARDT, M. K. *Clear & Effective Legal Writing*. Boston / Toronto: Little, Brown and Company, 1986.
- COL·LEGI D'ADVOCATS DE BARCELONA. *Diccionari jurídic català-castellà castellà-català*. Barcelona: Pòrtic, 1986.

- COL·LEGI D'ADVOCATS DE BARCELONA. *Diccionari jurídic català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.
- COLOMINES, J. *La llengua nacional de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1992.
- COMISSIÓ INTERDEPARTAMENTAL DE PROMOCIÓ DE LA DONA. *Indicacions per evitar la discriminació per raó de sexe en el llenguatge administratiu*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992.
- COROMINA, E. *El 9 nou. Manual de redacció i estil*. Vic: Eumo, 1991.
- COROMINA, E. «El llenguatge eficaç (1)». *Escola Catalana*, 292 (1992).
- Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims*. Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1999. [Criteris Lingüístics, 3]
- Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims*. Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1999. [Criteris Lingüístics, 4]
- DUARTE, C. *Curs de llenguatge administratiu*. Barcelona: Teide, 1981
- DUARTE, C. «Sobre els tractaments honorífics dels càrrecs». *Llengua i administració*. [Barcelona], núm. 27 (1987).
- DUARTE, C. *Llengua i administració*. Barcelona: Columna, 1993.
- DUARTE, C.; ALAMANY, R. (ed.) *Tradicció i modernitat en el llenguatge administratiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986.
- DUARTE, C.; ALSINA, A.; SIBINA, S. *Manual de llenguatge administratiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1998.
- DUARTE, C.; BROTO, P. *Introducció al llenguatge jurídic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1992.
- DUARTE, C.; MARTÍNEZ, A. *El lenguaje jurídico*. Buenos aires: A-Z Editora, 1995.
- «Els tractaments protocol·laris». *Tràmits. Butlletí de l'Equip de Normalització Lingüística de Barcelona Ciutat*. Núm. 1 (setembre 1996). Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia.
- ESCOLA D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA DE CATALUNYA. *Llengua i administració*. 1982 (i següents).
- ESCOLA D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA DE CATALUNYA. *Revista de llengua i dret*. 1983 (i següents).
- FABRA, P. *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide, 1986.
- FERRER, F. *La persecució política de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1986.
- FERRER, F.; CRUAÑAS, J. *Els drets lingüístics dels catalanoparlants*. Barcelona, Edicions 62, 1990.
- Formulari de procediment administratiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1990.

- GARCIA, A. *¿Es sexista la lengua española? Una investigación sobre el género gramatical*. Barcelona: Paidós, 1994.
- GARCIA, A. «Influencia del contexto en el sexismo lingüístico: sexismo del hablante y sexismo del oyente». A: FÉLIX, L.; ORTEGA, E. (coord.) *II Estudios sobre Traducción e Interpretación*. Málaga: Centro de Ediciones de la Diputación de Málaga, 1998. (Tom I).
- GOLDSTEIN, T.; LIEBERMAN, J. K. *Lawyer's Guide to Writing Well*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press, 1989.
- Pour un genre à part entière. Guide pour la rédaction de textes non sexistes*. Quebec: Gouvernement du Quebec. Ministère de l'Éducation, 1988.
- GRAELLS, J.; ROMAGOSA, M.; VILARÓ, F.; XIRINACHS, M. *Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1999.
- GRETEL (GRUP D'ESTUDIS DE TÈCNICA LEGISLATIVA) *La redacció de les lleis*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1995.
- HACHT, E.; LONG, M. H. «Discourse analysis, what's that?». A: LARSEN-FREEMAN, D. *Discourse analysis in second language research*. Newbury House, 1980.
- HOFFMANN, L. *Llenguatge d'especialitat. Selecció de textos*. Barcelona: IULA. Universitat Pompeu Fabra, 1998.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1990.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *La llengua als mitjans de comunicació de massa*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1991.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Debat sobre la normalització lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1991.
- INSTITUTO DE LA MUJER. *Uso no sexista del lenguaje administrativo*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales, 1990.
- INSTITUTO VASCO DE LA MUJER. *El lenguaje, más que palabras. Propuesta para un uso no sexista del lenguaje*. Vitoria, 1998.
- JANÉ, A. *Gramàtica essencial de la llengua catalana*. Barcelona: Barcanova, 1986.
- Jurisprudència contenciosa administrativa. Tribunal superior de justícia de catalunya. Anuari 1995*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.
- LAMUELA, X. *Tradició i modernitat en el llenguatge administratiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1986.
- LAMUELA, X. *Català, occità, friülà: llengües subordinades i planificació lingüística*. Barcelona: Quaderns Crema, 1987.

- LLEDÓ, E.; OTERO, M. «Que juguen a nines, els nens?». *Guix*, núm. 164 (1991).
- LLEDÓ, E. *El sexisme i l'androcentrisme en la llengua: anàlisi i propostes de canvi*. Bellaterra: Institut de Ciències de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona, 1992.
- LLEDÓ, E.; PORQUERES, B. *Projecte per un lèxic bàsic no sexista*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1991.
- LOMAS, C. (ed.) *¿Iguales o diferentes? Género, diferencia sexual, lenguaje y educación*. Barcelona: Paidós: 1999.
- Majúscules i minúscules*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1989. [Estudis i Propostes, 1].
- Manual de llenguatge judicial*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia i Interior, 2003.
- MARTÍ, J. *Gramàtica catalana*. Barcelona: Edhasa, 1984.
- MARTÍNEZ, A. «Propostes per al disseny de cursos de llenguatge jurídic: característiques del llenguatge jurídic». *Llengua i ús. Revista tècnica de normalització lingüística*. [Barcelona] (1995)
- MAS, H.; VERDÉS, G. *Aspectes de llengua. De la paraula al text. Models, propostes i exercicis de redacció*. Barcelona: Fausí, 1992.
- MESTRES, J. M. «Sobre les fórmules de tractament». *Llengua i Administració* [Barcelona] núm. 28.
- Recomendaciones para el uso no sexista de la lengua*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, 1988. [Serie Coeducación].
- En masculino y en femenino*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer, 1999.
- MOLL, A. *La nostra llengua*. Palma de Mallorca: Moll, 1990.
- MONTOYA, B. «El sexe masculí és lingüísticament conservador?». *Escola Catalana*. [Barcelona] núm. 293 (1992).
- NOMBRA *En femenino y en masculino. La representación del femenino y el masculino en el lenguaje*. Madrid: Instituto de la Mujer, 1995.
- OFICINA DEL PL A D'IGUALTAT DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *El sexe de la notícia*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1999.
- PRATS, M.; RAFANELL, A.; ROSSICH, A. *El futur de la llengua catalana*. Barcelona: Empúries, 1990.
- PRATT, D. V. *Legal Writing: A Systematic Approach*. St. Paul, Minnesota: West Publishing Company, 1993.

- PUIG, J. M. *La doble oficialitat lingüística en l'àmbit jurídic*. Ajuntament de Vic / Generalitat de Catalunya / Col·legi d'Advocats de Vic / Consorci per a la Normalització Lingüística, 1990. [Edició conjunta en el marc de la campanya de normalització de l'ús del català en l'àmbit jurídic].
- RAFAEL, J. *Gramàtica catalana*. Barcelona: Edhasa, 1993.
- REIXACH, M. (coord.) *El coneixement del català. Anàlisi de les dades del cens lingüístic de 1991 de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana, 1997.
- RIBAS, M.; SALOM, J. «Iguales o diferentes ante la lengua: sexismo lingüístico y discurso jurídico» A: PALMER, J. C.; POSTEGUILLO, S; FORTANET, I. (ed.): *Discourse Analysis and Terminology in Languages for Specific Purposes*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, 2001.
- RIBAS, M.; SALOM, J. «El sexisme lingüístic als mitjans de comunicació». *Actes de les V Jornades sobre llengües per a finalitats específiques*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2002.
- RIBAS, M.; SALOM, J. «Cap a la igualtat en la llengua: detecció i neutralització del sexisme lingüístic». *Llengua i literatura*. [Barcelona] núm. 14 (2003). Institut d'Estudis Catalans.
- RIERA, C. *Manual de català científic*. Barcelona: Claret, 1993.
- RIERA, C. *El llenguatge científic català*. Barcelona: Barcanova, 1994
- RUAIX, J. *Punts conflictius de català. Deu estudis sobre normativa lingüística*. Barcelona: Barcanova, 1989.
- SALOM, J. «Aproximació a la problemàtica de l'ensenyament del llenguatge juridicoadministratiu en un marc de bilingüisme diglòssic». *Actes de les segones Jornades catalanes sobre llengües per a finalitats específiques*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1999.
- SHAPO, H. S.; WALTER, M. R.; FAJANS, E. *Writing and Analysis in the Law*. Nova York. The Foundation Press Inc., 1995.
- SOLÀ, J. *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1987.
- SOLÀ, J. *Llibre d'estil de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1995.
- SOLÀ, J.; PUJOL, J. M. *Tractat de puntuació*. Barcelona: Columna, 1990.
- SOLER, S. *El llenguatge administratiu*. Barcelona: Fausí, 1993.
- TELEVISIÓ DE CATALUNYA *El català a TV3. Llibre d'estil*. Barcelona: Edicions 62, 1995.
- TEPLY, L. *Legal Writing, Analysis and Oral Argument*. Minnesota, St. Paul: West Publishing Company, 1990.

«Tractaments protocol·laris». *Criteris*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 2000.

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA. GABINET DE LLENGUA CATALANA Bellaterra, 1993.

VELILLA, R. *Guía práctica para la redacción de informes*. Barcelona: Edunsa, 1995.

VIOLI, P. *El infinito singular*. Madrid: Cátedra, 1991.

WESTON, A. *Las claves de la argumentación*. Barcelona: Ariel, 1999.

XIRINACHS, M. «Els llenguatges d'especialitat». *COM*. [Barcelona] núm. 22. (1990). Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.

YAGÜELLO, M. *Le sexe des mots*. París: Pierre Belfond, 1989.

ÍNDEX GENERAL

Sumari	5
Presentació	7
Introducció	9

CATALÀ JURÍDIC

1. Introducció	13
1. La tradició del llenguatge jurídic català	15
2. La identitat i la modernitat	15
3. Els llenguatges d'especialitat	15
3.1. Definició	15
4. El llenguatge jurídic com a llenguatge d'especialitat. Característiques	17
4.1. La formalitat	18
4.2. L'objectivitat	18
4.3. La funcionalitat	18
4.4. La precisió, la concisió i la claredat	19
4.5. Les formes lingüístiques específiques	19
5. Recomanacions generals sobre la redacció de textos jurídics	19
2. Criteris d'estil i de redacció	21
1. La frase	23
1.1. Llenguatge eficaç	23
1.2. Frases breus	23
1.3. Frases simples	23
1.4. Frases clares	25
1.5. La disposició dels elements a la frase. Ordre lineal	25
1.6. L'ordre de l'adjectiu	26
2. Els paràgrafs	27
3. Els elements connectors	28
3.1. Per marcar ordre	29
3.2. Per introduir un tema	30
3.3. Per continuar sobre un tema ja iniciat	30
3.4. Per introduir allò en què ens basem	31

3.5. Per expressar una causa	32
3.6. Per expressar una finalitat	33
3.7. Per expressar una conseqüència	34
3.8. Per expressar una condició	35
3.9. Per expressar una oposició	35
4. Preferència per la veu activa	37
4.1. Les frases en veu passiva	37
4.2. Les frases dislocades	38
4.3. Observacions	38
5. Les construccions amb verb buit	39
6. Preferència per les frases afirmatives	40
6.1. Les frases afirmatives s'entenen millor	40
6.2. Observacions sobre alguns usos de l'adverbi "no"	41
7. L'expressió concisa	42
8. Els adverbis acabats en "-ment"	43
8.1. Limitació dels adverbis de manera acabats en "-ment"	43
8.2. Tipologia d'adverbis acabats en "-ment"	44
9. La redacció respectuosa. Cap a la igualtat en la llengua: detecció i neutralització del sexisme lingüístic	45
9.1. Introducció	45
9.2. Sexisme social i sexisme lingüístic	46
9.3. Detecció del sexisme en la llengua	48
9.4. Manifestacions de sexisme lingüístic	49
9.4.1. <i>L'ús del masculí genèric</i>	49
9.4.2. <i>Gentilicis</i>	52
9.4.3. <i>Noms idèntics en masculí i en femení</i>	53
9.4.4. <i>Càrrecs i professions</i>	54
9.4.5. <i>Tractaments que no tenen simetria</i>	56
9.5. Mecanismes per evitar el sexisme lingüístic	57
9.6. Conclusió	60
3. Les convencions	61
1. El tractament personal	63
1.1. Pel que fa al redactor	63
1.2. Pel que fa al receptor	63
2. La citació dels textos normatius	63
2.1. Lleis i decrets	64
2.2. Altres textos normatius	64

3. Consignació de dates i terminis	64
3.1. Amb data / en data	64
3.2. Terme / termini	65
3.3. Consignació de terminis	65
4. L'expressió dels topònims	65
4.1. El nom oficial	65
4.2. Topònims amb article	65
4.3. El gènere dels topònims	66
4.4. Topònims no catalans	66
5. Els signes de puntuació	67
5.1. Punt	67
5.2. Punt i coma	67
5.3. Dos punts	68
5.4. Coma	68
5.5. Algunes observacions sobre l'ús de la coma ⁶⁹	
5.6. La juxtaposició	70
5.6.1. Comes, guions i parèntesis	70
6. Les majúscules i les minúscules	71
6.1. Funció demarcativa	71
6.1.1. <i>Majúscula</i>	71
6.1.1.1. A principi de text	71
6.1.1.2. Després de punt	71
6.1.1.3. Després de punts suspensius si marquen l'acabament d'un període i el començament d'una frase nova	71
6.1.1.4. Després d'admiració o interrogació, si no porten un altre signe (per exemple una coma) al darrere	72
6.1.1.5. Inici de citació si el que es transcriu és un fragment que comença amb majúscula	72
6.1.2. <i>Minúscula</i>	72
6.1.2.1. Després de coma	72
6.1.2.2. Després de punt i coma	72
6.1.2.3. Després de punts suspensius si no comporten l'acabament d'una frase sinó una suspensió temporal	72
6.1.2.4. Després d'admiració o interrogació si porten darrere una coma o un punt i coma	72
6.1.2.5. Inici de citació excepte en els supòsits inclosos al punt 6.1.1.5	72
6.1.2.6. Després de dos punts	73
6.2. Funció distintiva	73
6.2.1. <i>Persones</i>	73

6.2.1.1. Noms propis	73
6.2.1.2. Càrrecs i denominacions professionals	73
6.2.1.3. Tractaments protocol·laris	73
6.2.2. <i>Institucions, organismes, empreses i entitats</i>	
6.2.2.1. Noms propis d'institucions, organismes, empreses i entitats	74
6.2.2.2. Denominacions genèriques d'institucions, organismes, empreses i entitats	74
6.2.2.3. Designacions d'òrgans de gestió	74
6.2.2.4. Denominacions sinònimes d'entitats o institucions	74
6.2.2.5. Administració, govern, estat, exèrcit i església	75
6.5. Textos i documents	75
6.5.1. <i>Textos normatius</i>	75
6.5.2. <i>Parts genèriques dels textos normatius</i>	75
6.5.3. <i>Noms de documents jurídics</i>	76
6.5.4. <i>Títols de llibres</i>	76
6.5.5. <i>Publicacions periòdiques</i>	76
6.5.6. <i>Documents acreditatius</i>	76
6.6. Llocs	76
6.6.1. <i>Divisions territorials</i>	76
6.6.2. <i>Places, carrers, etcètera</i>	77
6.6.3. <i>L'article dels topònims</i>	77
6.6.4. <i>Dies i mesos</i>	77
7. Les abreviacions (abreviatures, sigles, acrònims i símbols)	77
7.1. Presentació	77
7.2. Abreviatures	78
7.2.1. <i>Abreviatures formades tallant la paraula (per suspensió)</i>	78
7.2.2. <i>Abreviatures formades comprimint la paraula (per contracció)</i>	79
7.2.3. <i>Altres qüestions sobre les abreviatures</i>	79
7.3. Sigles	80
7.3.1. <i>Qüestions generals sobre les sigles</i>	80
7.3.2. <i>Apòstrof davant de les sigles</i>	81
7.4. Acrònims	82
7.5. Símbols	83
7.6. Criteris generals per a l'ús de les abreviacions	84
8. Els tractaments protocol·laris	86
8.1. Tendència a reduir-ne l'ús	86
8.2. Criteris d'utilització	86

4. Aspectes gramaticals	89
1. Verbs usats impròpiament	91
1.1. Celebrar	91
1.2. Complimentar	92
1.3. Contemplar	92
1.4. Convenir / acordar	93
1.5. Concórrer	94
1.6. Incórrer	94
1.7. Ostentar	95
2. Confusió entre usos transitius i intransitius d'alguns verbs	95
2.1. Apel·lar, recórrer, impugnar	95
2.1.1. <i>Apel·lar</i>	96
2.1.2. <i>Recórrer</i>	96
2.1.3. <i>Impugnar</i>	96
2.2. Cessar	97
2.3. Dictaminar	98
2.4. Informar	98
3. Confusió entre usos verbals pronominals i no pronominals	98
3.1. Escaure - escaure's	99
4. Els verbs de segona generació	100
5. Els usos del gerundi	102
5.1. El gerundi copulatiu	102
5.2. El gerundi especificatiu o de relatiu	102
5.3. El gerundi de posterioritat	103
5.4. El gerundi de conseqüència	103
6. L'ús d'algunes conjuncions i preposicions	103
6.1. Arran de / Arrel de	103
6.2. Degut a	104
6.3. Doncs	104
6.4. Per i per a	105
6.5. Canvi i caiguda de la preposició en verbs de règim verbal	106
7. Dubtes de traducció	108
Cloenda	111
BIBLIOGRAFIA	113
ÍNDIX GENERAL	121

